

Just Now

*a toolbox
for teaching
human rights*

Povijest propagande i dezinformacija

Set kartica JustNow

Projekt "JustNow – Alati za poučavanje o ljudskim pravima" usmjeren je na razvoj metodičko-didaktičkih materijala koji se odnose na obrazovanje o ljudskim pravima, u kombinaciji sa simulacijskim igrama i učenjem o raznolikosti u neformalnom i formalnom obrazovnom radu s mladima.

Ovaj set kartica usredotočen je na poučavanje o propagandi i dezinformacijama kroz povijest do danas te obrađuje ključne prekretnice, vodeće ličnosti, događaje, zakone i organizacije. Kartice se mogu koristiti u nastavi povijesti ili građanskog obrazovanja, kao i u drugim neformalnim obrazovnim okruženjima. Savjetuje se nastavnicima da dopune kartice lokalnim (povijesnim) primjerima.

Kartice su napravljene pomoću slika i informacija s interneta, s izvorima navedenim na poleđini kartica. Kartice su osmišljene isključivo za neprofitne obrazovne svrhe i upotrebu u učionicama ili u neformalnim obrazovnim okruženjima.

Autori: Projektni tim JustNow

Sadržaj ovih materijala ne odražava službeno mišljenje Europske unije.
Odgovornost za informacije i stavove izražene u materijalima u potpunosti leži na autoru(ima).

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Povijest propagande i dezinformacija

Pregled kategorija

Ključni pojmovi i koncepti	Definicije ključnih pojmoveva u području propagande i dezinformacija
Štete i skandali	Slučajevi i primjeri štetnosti propagande i dezinformacija u društvu
Kultura	Umjetnost, knjige, filmovi koji istražuju temu propagande i dezinformacija
Tehnike i metode	Opis propagandnih tehnika i metoda
Slučajevi Trećeg Reich-a	Primjeri propagande i dezinformacija iz Trećeg Reich-a
Rješenja	Akcije i rješenja za suzbijanje dezinformacija
Istaknuti pojedinci	Istaknuti pojedinci, aktivisti, znanstvenici u području dezinformacija i propagande

‘Povijest propagande i dezinformacija’ - pregled kartica

Ključni pojmovi i koncepti	Kultura	Štete/Skandal	Tehnike i metode propagande i dezinformacija	Analiza slučajeva iz Trećeg Reich-a	Rješenja	Istaknuti pojedinci
Teorija zavjere	Hvala što pušite	Muldergate skandal	Psihološko ratovanje	Trijumf volje	Protupropaganda	WikiLeaks
Deepfakes	Rođenje jedne nacije	Mekartizam i crveni strah	I Want You	Ministarstvo narodnog prosvjetljenja i propagande	Pravne radnje	Propagandni pokret
Zviždač	Wag the Dog/ Predsjedničke laži	Infodemija	Prijevara	Joseph Goebbels	Provjera činjenica	Edward Bernays
Spin doktor	Plakat Che Guevare	Oružje za masovno uništenje	Bot	Mein Kampf	Razotkrivanje	Noam Chomsky
Govor mržnje	Rat svjetova	Pizzagate	Antiamerički murali u Teheranu	Antisemitska propaganda	Medijska i informatička pismenost	Hannah Arendt
Informacijski poremećaj	Orwell 1984	Mit o cjepivu i autizmu	Pranje informacija	Paljenje Reichstaga	Obrazovanje za digitalno građanstvo	Maria Ressa
Propaganda	Guernica	Svemirska utrka	Clickbait	Nacistička propaganda (plakati)	Izgradnja kritičkog mišljenja	Edward Snowden
Sklonost potvrđivanju	Agitprop	6. Siječnja 2021.	Farme trolova	Nacističko obrazovanje i indoktrinacija	Psihološka inokulacija	Kult ličnosti korejskih vođa

Triumph des Willens

Reichsparteitag film der N.S.D.A.P.
Gesamtleitung v Regie: Leni Riefenstahl

Trijumf volje

1935.

Trijumf volje, prvi put prikazan 1935. godine, njemački je dokumentarni i propagandni film u trajanju od 114 minuta poznate redateljice Leni Riefenstahl. Film je kronika kongresa nacističke stranke u Nürnbergu 1934. godine, održanog nedugo nakon što su nacisti došli na vlast, a prikazuje Adolfa Hitlera, Hermanna Göringa i mnoge druge istaknute nacističke vođe.

U snimanju dokumentarnog filma sudjelovale su 172 osobe (36 snimatelja i pomoćnika snimatelja obučeno je u SA uniforme kako se ne bi isticali na panoramskim snimkama koje je snimilo 9 zračnih fotografa). Konačni proizvod, montiran iz više od 60 sati vrijednog materijala snimljenog tijekom četiri dana skupa, dovršen je za pet mjeseci. Ogoromni razmjeri događaja (u njemu je sudjelovalo više od milijun Nijemaca), brojni orlovi i svastike, savršeni rasporedi vojnika koji marširaju uz klasičnu glazbu i odlomci iz govora Hitlera i drugih važnih ličnosti naglašavali su jedinstvo nacističke stranke i iskazivali njihovu moć svijetu.

Trijumf volje postao je jedan od najvažnijih propagandnih filmova svih vremena osvojivši nagradu za najbolji strani dokumentarni film na Filmskom festivalu u Veneciji 1935. Te zlatnu medalju na Svjetskoj izložbi u Parizu 1937.

Cijeli film dostupan je online, na primjer na: www.dailymotion.com/video/x6uajey

WHY WE FIGHT

A SERIES OF SEVEN
INFORMATION FILMS

Protupropaganda

Zašto se borimo (1942. - 1945.)

Nakon što je video njemački film Trijumf volje, Frank Capra, talijansko-američki Oscarom nagrađivani redatelj, producent i pisac, bio je inspiriran (te angažiran od strane američke vojske) napraviti još jedan dokumentarni film, kao izravan odgovor tj. oblik protupropagande nacističkoj propagandi.

"Trijumf nije pucao iz pištolja, nije bacao bombe, ali kao psihološko oružje usmjereni na uništavanje volje za otporom, bio je jednak smrtonosan."

(Capra; 1977; vidi: www.thefilmagazine.com/film-as-a-political-medium-propaganda-and-the-triumph-of-the-will/).

"Zašto se borimo" serija je od sedam propagandnih filmova koji su prvo bitno bili namijenjeni za prikazivanje američkim vojnicima prije nego što odu u inozemstvo. Kasnije je predsjednik Roosevelt naredio distribuciju za javno gledanje u kinima. Dokumentarac je imao dvije zadaće: pružiti informativan pregled rata i opravdati američko sudjelovanje u njemu te podići moral američkih trupa.

Filmovi Preludij u rat (1942), Nacisti udaraju (1943), Podijeli pa vladaj (1943), Bitka za Britaniju (1943), Bitka za Rusiju (1943), Bitka za Kinu (1944), Rat dolazi u Ameriku (1945.)) su u javnoj domeni i dostupni za gledanje ili preuzimanje.

Gebürtiger Finanzrat M. d. R. Hugenberg,
Reichsminister der Wirtschaft u. Reichs-
minister für Ernährung u. Landwirtschaft

Wirtschaftsminister

Aufgenommen von Max Scherzer, Fotograf
aus Berlin und München

Das Buch des Tages:
Mein Kampf
von **Adolf Hitler**

Was wird Adolf Hitler tun? — fragen heute Millionen hoffender Deutscher! — Diese Frage kann jeder beantworten, der sein Werk und damit sein Wollen und Ziel kennt. Jeder, ob Freund oder Feind, kann jetzt das Werk Hitlers nicht unbeachtet lassen.

2 Ausgaben: 2 Bände kostend je RM. 2,85,
beide Bände in Ganzleinen gebunden RM. 7,20
Jede deutsche Buchhandlung hat dieses Buch vorrätig!
Verlag Fra. Bauer Nachf., München 3 NO

Berlin-Dahlem

Frankfurt a.M.
Hotel Kölner Hof

Wien in Kärntnerstrasse von RM. 8,- ab
Preisliste, Preis- und Reisekarte
sowie gute und praktische Karte
Hannover Lübeck

Goslar/Harz

Inhaber Dr. Becker-Hart
Friedrich-Straße 10, Goslar, Hannover
Preisliste, Preis- und Reisekarte
sowie Preis- und Reisekarte
RM. 8,- ab
Preisliste, Preis- und Reisekarte

Hannover
Hotel Bellevue

Wien in Kärntnerstrasse von RM. 8,- ab
Preisliste, Preis- und Reisekarte
HOTEL HANNOVER
Inhaber Dr. Becker-Hart, Preisliste

Landdeck L. Tirol

Wien in Kärntnerstrasse von RM. 8,- ab
Preisliste, Preis- und Reisekarte
HOTEL HANNOVER
Inhaber Dr. Becker-Hart, Preisliste

Radstadt

(9000 Meter) Land 12000,-
ab Wien, Preis- und Reisekarte

Westendorf b. Kitzbühel

Eis Zelt am Brunn
AUG
WIN
Frü

Turn- und Sportbedarf

Mein Kampf Adolfa Hitlera

1925.

U svojoj političkoj autobiografiji objavljenoj 1925. Adolf Hitler posvetio je najmanje dva poglavlja propagandi.

“Funkcija propagande ne leži u znanstvenom usavršavanju pojedinca, već u privlačenju pozornosti masa na određene činjenice, procese, nužnosti... čiji se značaj tako po prvi put stavlja u njihovo vidno polje.”

“Svaka propaganda mora biti popularna i njezina intelektualna razina mora biti prilagođena najograničenijoj inteligenciji među onima kojima je upućena. Posljedično, što veću masu namjerava doseći, to će njezina čisto intelektualna razina morati biti niža.”

“Receptivnost velikih masa je vrlo ograničena, njihova inteligencija je mala, ali njihova moć zaboravljanja je ogromna. Kao posljedica ovih činjenica, sva djelotvorna propaganda mora biti ograničena na vrlo malo točaka i mora ih ponavljati u sloganima sve dok i posljednji član javnosti ne shvati što želite da on shvati pod vašim sloganom. Čim žrtvujete ovaj slogan i pokušate biti višestrani, učinak će nestati, jer masa ne može niti probaviti niti zadržati ponuđeni materijal.”

<http://fcit.usf.edu/holocaust/resource/document/docpropa.htm>

**ŻYDZI
WSZY**

TY FUSPRAWIŚTY

Izvor ilustracije: G. Peiler (1941), United States Holocaust Memorial Museum Photo Archives #89726, Courtesy of Archiwum Państwowe w Lublinie <https://perspectives.ushmm.org/item/propaganda-poster-jews-are-lice-they-cause-typhus>

Antisemitska propaganda u nacističkoj Njemačkoj

U 1930-ima i 1940-ima propagandisti nacističke Njemačke koristili su se postojećim negativnim stereotipima o Židovima kako bi poduprli antižidovsku politiku službene vlade, koja je započela segregacijom, bila praćena prisilnim iseljavanjem i završila holokaustom. Židovi su često prikazivani kao "strani" i "parazitski" elementi društva odgovorni za kulturnu, političku i ekonomsku degeneraciju Njemačke. Prikazivani su kao sušta suprotnost Arijevcima, a njihovo uklanjanje smatralo se jedinim jamstvom svijetle budućnosti Trećeg Reicha. Antisemitske teorije zavjere o moćnim međunarodnim židovskim planovima za uništenje arijevskog naroda i njihovoj navodnoj ulozi u pokretanju rata postale su neprestano prisutne u govorima, esejima, novinama, na radiju.

Ministarstvo propagande promoviralo je ideju "židovskog neprijatelja" kako bi opravdalo i poduprlo nacističke akcije usmjerene na "rješavanje židovskog pitanja". Između 1923. i 1945. Julius Streicher (bivši školski učitelj) uređivao je i izдавao tjedni tabloid Der Sturmer, najantisemitskije novine u Njemačkoj. Nakon što su nacisti preuzeli državu, tjedna naklada novina znatno je porasla. Prodavao se i izvan Njemačke.

Nacistička propaganda nije izravno "tražila" od njemačkih građana da nešto poduzmu, već da podrže propise koje je nametnula vlada i da se ne miješaju u njihovu provedbu. Pomogli su stvoriti klimu ravnodušnosti, mržnje i straha koja je omogućila kasniji genocid nad 6 milijuna ljudi u Europi.

BRITONS

"WANTS
YOU"
JOIN YOUR COUNTRY'S ARMY!
GOD SAVE THE KING

Reproduced by permission of LONDON OPINION

Printed by the Victoria House Printing Co., Ltd., Tudor Street, London, E.C.

CHARLES MONTGOMERY FLAHERTY
I WANT YOU
FOR U.S. ARMY

NEAREST RECRUITING STATION

Reproduced from an original poster held by the Imperial War Museum, by Gertie Martin Ltd.

Izvor ilustracije (lijevo): A. Erhardt (1914), Wikimedia Commons

Izvor ilustracije (desno): Flagg, James Montgomery (1967), <http://www.loc.gov/pictures/item/2017645753/>

Tekst: <https://illustrationchronicles.com/i-want-you-the-story-of-james-montgomery-flagg-s-iconic-poster>

“I Want You”

Propaganda u svrhu novačenja

“Cilindar, kozja bradica, gorući pogled i dugi optužujući prst – "I want YOU!/Želim TEBE!" plakat postao je jedna od najprepoznatljivijih ilustracija u američkoj povijesti. Korištena od strane američke vojske za novačenje trupa tijekom Prvog svjetskog rata, ova slika transformirala je lik Ujaka Sama u strogu i moćnu figuru. Njegova uvjerljiva poza i odlučno držanje pokazali su se iznimno učinkovitim oruđem tijekom rata, a između 1917. i 1918. tiskani su u nevjerljivih četiri milijuna primjeraka.”

Ovaj iznimno uspješan propagandni plakat za novačenje dizajnirao je poznati američki ilustrator James Montgomery Flagg čija je inspiracija došla od slike britanskog ratnog heroja Lorda Kitchenera koju je nacrtao Alfred Leete 1914. godine. Ujak Sam (čije crte lica podsjećaju na autorove) prvi put se pojavio na naslovnicama časopisa Leslie's Weekly od 6. srpnja 1916. s naslovom "Što radite za pripravnost?". Isti propagandni plakati nastavili su se koristiti i u Drugom svjetskom ratu.

Joseph Goebbels

(1897. - 1945.)

Paul Joseph Goebbels, Hitlerov ministar propagande, bio je nizak, krhak čovjek koji nije mogao aktivno sudjelovati u Prvom svjetskom ratu jer mu je jedna noga bila dva inča kraća, a jedno stopalo deformirano, što je rezultat toga što je kao dijete obolio od dječje paralize. Umjesto toga, nastavio je školovanje i na kraju stekao doktorat znanosti iz povijesti i književnosti na Sveučilištu Heidelberg. Pridružio se nacističkoj stranci 1924. godine i, pošto je bio priznat kao veliki govornik i propagandist, imenovan je ministrom propagande. Do posljednjeg dana ostao je usredotočen na dvije stvari - "židovsko pitanje" i "mit o Hitleru". Na primjer, svake je godine na Hitlerov (Führerov) rođendan održao govor 'Naš Hitler'. Evo izvataka iz govora povodom Hitlerova 50. rođendana:

"Führer posjeduje obje karakteristike u jedinstvenom skladu koji se rijetko viđa u povijesti. U njemu se spajaju mašta i stvarnost kako bi odredile ciljeve i metode politika. Njegovi su suvremenici neprestano zapanjeni i zaprepašteni gledajući kako briljantno spaja ciljeve i metode kako bi utjecao na povijest."

1. svibnja 1945. Goebbels i njegova supruga Magda otrovali su svoje šestero djece cijanidom, a zatim počinili samoubojstvo. Prije smrti jedan je dan obnašao i dužnost njemačkog kancelara (Hitler je počinio samoubojstvo 30. travnja) i, navodno, izjavio: "Uči ćemo u povijest kao najveći državnici svih vremena, ili kao najveći zločinci".

**THANK YOU
FOR SMOKING**

Hvala što pušite

2005.

Temeljen na istoimenom romanu Christophera Buckleya iz 1994. koji je 2005. ekranizirao Jason Reitman, "Hvala što pušite" satirična je crna komedija koja istražuje kulturu propagande, lobiranja i spina. U središtu je radnje Nick Naylor (glumi ga Aaron Eckhart), glasnogovornik i lobist duhanske industrije. Njegovi prijatelji rade za industriju alkohola i oružja – sebe nazivaju MOD Squad, odnosno 'Merchants of Death Squad'.

"Malo ljudi na ovoj planeti zna što znači biti istinski prezren. Možete li ih kriviti? Zarađujem za život vodeći organizaciju koja ubija 1200 ljudi dnevno." (Nick Naylor)

Iako je očita poruka u filmu da duhan ubija i da je industrija desetljećima pokušavala odvratiti pažnju ljudi od te činjenice, fokus filma je na moći i umjetnosti propagande, spina i lobiranja.

"U tome je ljepota argumentacije: ako točno argumentirate, nikada niste u krivu." (Nick Naylor)

Pogledajte kino najavu: www.youtube.com/watch?v=Df32RijORLo

Ministarstvo narodnog prosvjetljenja i propagande

Godine 1933., ubrzo nakon dolaska na vlast, Hitler je osnovao Ministarstvo narodnog prosvjetljenja i propagande Reicha (Reichsministerium für Volksaufklärung und Propaganda; RMVP) čiji je glavni ministar imao "nadležnost nad cijelim područjem duhovne indoktrinacije nacije, propagande države, kulturne i gospodarske propagande, prosvjećivanja javnosti u zemlji i inozemstvu; nadalje, on je zadužen za upravljanje svim ustanovama koje služe u te svrhe." (prijevod originalnih zapovijedi)

Drugim riječima, novo Ministarstvo propagande, na čelu s Josephom Goebbelsem, bilo je zaduženo za kontrolu gotovo svih aspekata njemačke kulture, uključujući filmove, kazalište, glazbu, tisk i radio.

Propaganda je bila jedno od najvažnijih oruđa koje su nacisti koristili kako bi utjecali na uvjerenja i stavove njemačke javnosti. Goebbels je podvrgao novinare i umjetnike državnoj kontroli i uklonio sve Židove i političke protivnike s utjecajnih pozicija i odmah krenuo sa svojim planom indoktrinacije svih Nijemaca u nacističku ideologiju. Dana 10. svibnja 1933. organizirao je masovno spaljivanje knjiga u Berlinu 10. svibnja 1933., uništavajući djela židovskih i drugih autora s crne liste. Njegovo ministarstvo financiralo je filmove poput Trijumf volje, Vječni Židov ili Olimpija. Glavni instrument kontrole bile su dnevne tiskovne konferencije Reicha i do 100 000 priopćenja za tisk objavljenih između 1933. i 1945. Goebbels je čak organizirao prodaju jeftinih radija (veliki "Narodni prijemnici" koštali su 76 maraka, mali 35) kako bi svi mogli čuti Hitlerove govore.

D.W.
GRIFFITH'S
AMERICAN INSTITUTION
THE BIRTH OF A NATION

"THE SUPREME PICTURE OF ALL TIME"
NEW YORK MAIL

MAY 22nd 1921

Izvor ilustracije:

<https://s-usih.org/2018/10/teaching-the-most-reprehensibly-racist-film-in-hollywood-history-past-present-lessons-on-white-supremacy-via-the-birth-of-a-nation/>

Rođenje jedne nacije

1915.

Rođenje jedne nacije, film snimljen prema romanu i drami Thomasa Dixona "The Clansman", američka je epska drama iz 1915. koju je režirao D. W. Griffith. Ovaj trosatni nijemi film sastoji se od dva dijela (Građanski rat Sjedinjenih država i Rekonstrukcija) i govori o dvjema izmišljenim obiteljima, jednoj sa sjevera i jednoj s juga.

Ovaj propagandistički i povjesno netočan film (i vjerojatno najrasističkiji u povijesti Hollywooda), koji Afroamerikance prikazuje kao opasne, lijene, degenerike itd. i završava oživljavanjem Ku Klux Klan radi spašavanja Juga, bio je prvi film koji će biti prikazan u Bijeloj kući. To je rezultiralo raširenim uličnim nasiljem protiv crnaca, ali i prosvjedima organizacija za građanska prava. Ku Klux Klan, koji je savezna vlada uspješno potisnula 1870-ih, ponovno je osnovao William J. Simmons u Georgiji u prosincu 1915. godine.

"Nisam imao pojma da bi se The Birth of a Nation mogao iskoristiti za oživljavanje starog Klan... Strašna moć leži u filmu. To je moć koja se ovih dana slabo prepoznaće. Stalno sam zadriven, a ponekad i gotovo prestravljen zbog toga."

- D.W. Griffith (https://scholar.harvard.edu/files/ang/files/ang_birthofanation_nov2020.pdf)

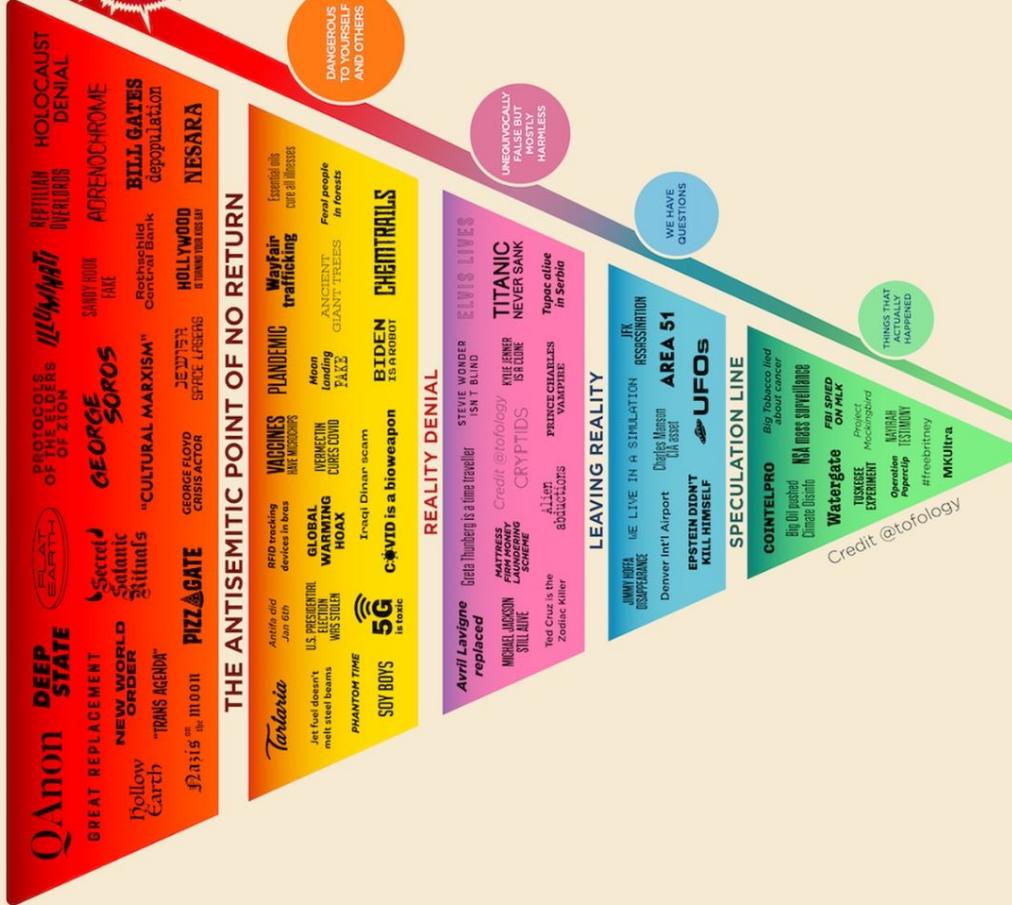
Pogledajte kratki dokumentarni film koji se bavi elementima propagande u filmu

www.pbslearningmedia.org/resource/boam17.socst.us.modern.prop/the-birth-of-a-nation-film-as-propaganda/

THE CONSPIRACY CHART

2021

DETACHED FROM REALITY

GROUNDED IN REALITY

Credit to **ABBIE RICHARDS**

@totofoLOGY

Design: Pieter-Jan Brouwers / @abbiesr @anti_conspiracy_memeinars

For licensing & creative questions: totofoLOGY@gmail.com

Izvor ilustracije: Abby Richards (2021) Twitter/X, <https://twitter.com/abbieasr/status/1462953203067240450>
www.bostonglobe.com/2021/11/29/metro/this-chart-conspiracy-theories-has-gone-viral-freebritney-qanon-local-disinformation-researcher-breaks-down-what-know/

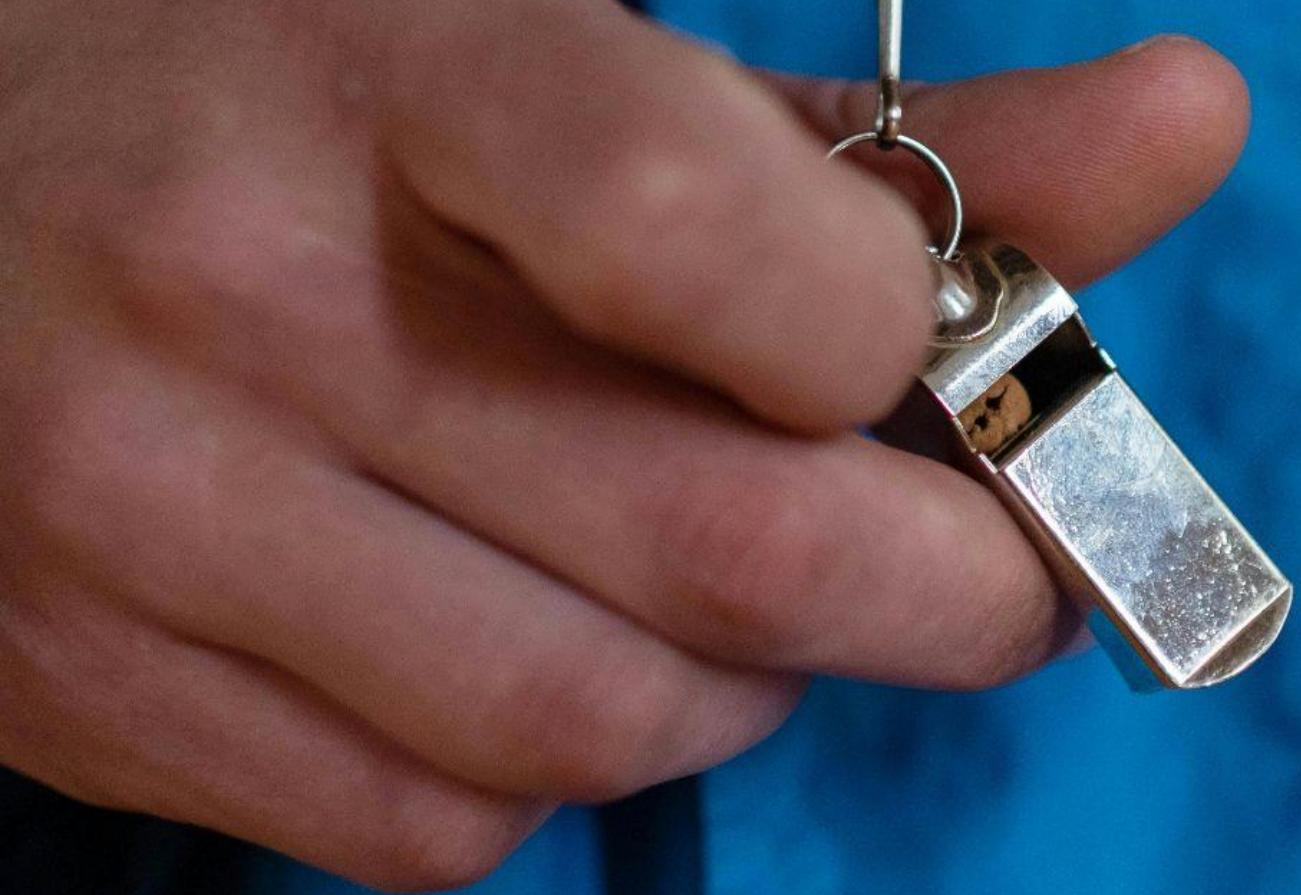
Teorija zavjere

TEORIJA ZAVJERE je **teorija koja objašnjava događaj ili situaciju kao rezultat tajnog plana obično moćnih ljudi ili grupa** (rječnik Britannica). Zahvaljujući masovnim medijima, internetu i društvenim mrežama, teorije zavjere danas imaju više publike nego ikad. Neki poznati primjeri teorija zavjere:

- Napade 11. rujna počinila je vlada SAD-a;
- Slijetanje na Mjesec prijevara je NASA-e;
- Atentat na JFK-a počinila je CIA, ili Illuminati, ili izvanzemaljci;
- Virus Covid-19 uzrokovani 5G tornjevima itd.

Teorije zavjere bile su usko povezane s propagandom, predrasudama, ekstremistima, teroristima, ratovima. U izvješću FBI-a iz 2019. navode se teorije zavjere kao "nova domaća teroristička prijetnja". Prema tom izvješću, "FBI procjenjuje da će se te teorije zavjere vrlo vjerojatno pojaviti, proširiti i dodatno razvijati na modernom tržištu informacija, povremeno prisiljavajući određene skupine, kao i pojedinačne ekstremiste, na izvršavanje kriminalnih ili nasilnih djela." (https://guides.monmouth.edu/media_literacy/ConspTheories)

U prilog tome ide i slučaj Andersa Breivika, ekstremista koji je 2011. godine ubio 84 osobe. Njegove proklamirane mete bili su "multikulturalisti i kulturni marksisti", želio je sačuvati "bijelu kršćansku Europu" i kako se bojao "Eurabije". (Pogledajte: www.theguardian.com/world/2019/aug/16/the-myth-of-eurabia-how-a-far-right-conspiracy-theory-went-mainstream)

Zviždač

"Na najjednostavnijoj razini, zviždač je netko tko prijavljuje rasipništvo, prijevaru, zlouporabu, korupciju ili opasnosti za javno zdravlje i sigurnost nekome tko je u poziciji da ispravi nepravilnosti. Zviždač obično radi unutar organizacije u kojoj se zlodjelo događa; međutim, biti "insajder" agencije ili tvrtke nije bitno za obavljanje funkcije zviždača. Ono što je bitno jest da pojedinac otkrije informacije o nedjelu koje inače ne bi bile poznate." (www.whistleblowers.org/what-is-a-whistleblower/)

Jedan od najpoznatijih zviždača svih vremena bio je agent FBI-a Mark Felt, aka Duboko grlo, koji je informacije o skandalu Watergate (provala u sjedište Demokratskog nacionalnog odbora 1972. godine) proslijedio dvojici novinara Washington Posta – Bobu Woodwardu i Carlu Bernsteinu. Nakon toga, predsjednik Nixon podnio je ostavku, a novinari su napisali knjigu "Svi predsjednikovi ljudi". Godine 1976. Alan J. Pakula režirao je istoimeni film s Robertom Redfordom i Dustinom Hoffmanom u glavnim ulogama.

Noviji primjer uključuje Frances Haugen, 37-godišnju bivšu zaposlenicu Facebooka, koja je podnijela osam žalbi i otkrila informacije o Facebookovom programu građanskog integriteta i njegovim nedostacima koji se odnose na dezinformacije društvenih medija i sadržaj govora mržnje. Pogledajte intervju o tome zašto je postala zviždačica: www.theguardian.com/technology/2021/oct/24/frances-haugen-i-never-wanted-to-be-a-whistleblower-but-lives-were-in-danger

Izvor fotografije: WikiLeaks Mobile Information Collection Unit na Wikimedia Commons

WikiLeaks

"WikiLeaks je multinacionalna medijska organizacija i knjižnica. Osnovao ju je njen izdavač Julian Assange 2006. godine. Specijalizirana je za analizu i objavljivanje velikih količina podataka cenzuriranih ili na drugi način ograničenih službenih materijala koji uključuju rat, špijuniranje i korupciju. Do sada je objavila više od 10 milijuna dokumenata i povezanih analiza." (<https://wikileaks.org/What-is-WikiLeaks.html>)

Neka od njezinih najvećih "curenja" tijekom godina uključuju: Priručnik američke vojske za zatvorenički logor Guantanamo (2007.), Scijentološka "tajna" Biblija (2008.), sadržaj računa Yahoo! E-pošte Sarah Palin (2008.), 570 000 pager poruka poslanih 11. rujna (2009.), Videozapis američke paljbe iz helikoptera koja ubija civile u Iraku (2010.), Dokumenti o ratu u Iraku i Afganistanu (2010.), Depeše State Departmenta (2010./2011.) , i Stolen 2016 DNC emails (2016).

Izdavača, urednika i aktivista rođenog u Australiji, Julianua Assangea, optužile su tri različite vlade (Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo, SAD) na različite načine, uključujući i za špijunažu. Bio je zatvoren u ekvadorskom veleposlanstvu kako bi izbjegao izručenje (2012.-2019.), a nakon toga u britanskom zatvoru visoke sigurnosti. Čekajući odluku o izručenju napisao je knjigu "Vlastim riječima".

WAG THE DOG

A comedy about truth, justice and other special effects

Wag the Dog / Predsjedničke laži

"Rep maše psom" (engl. "The tail wagging the dog") idiom je koji se obično odnosi na situaciju kada neki manji i naočigled nebitni faktor kontrolira nešto važno ili moćno. Film "Wag the Dog" iz 1997. skratio je izraz i dodao dodatno značenje "suvišne (vojne) akcije kako bi se odvratila pozornost od domaćeg skandala." www.merriam-webster.com/words-at-play/wag-the-dog-idiom-meaning

Temeljena na istoimenom romanu Larryja Beinharta iz 1993., politička satira/crna komedija iz 1997. pod nazivom "Wag the Dog", redatelja Barryja Levinsona, vrti se oko zajedničkih napora spin-doktora i slavnog holivudskog producenta da odvrate pozornost glasača na predstojećim izborima od predsjedničkog seks-skandala izmišljanjem rata u Albaniji. Film u kojem glume Dustin Hoffman, Robert de Niro i Anne Heche osvojio je Srebrnog berlinskog medvjeda na Berlinskom međunarodnom filmskom festivalu.

Značajni primjeri takvog "repa koji maše psom" iz stvarnog života uključuju skandal s Monicom Lewinsky Billom Clintonom iz 1998. i njegovo naređivanje raketnih napada na Afganistan i Sudan, kao i skandal s ruskim vezama Donalda Trumpa iz 2017. i njegove zračne napade na Siriju.

Spin doktor

"Spin doktor" je neformalna titula za osobu koja radi kao PR savjetnik poznate osobe, obično političara ili slavne osobe, ili političke stranke ili tvrtke. To je osoba koja sastavlja i komunicira povoljne interpretacije postupaka, događaja i politika svojih klijenata kako bi očuvala njihovu pozitivnu sliku u javnosti. Da bi to učinili, osim uobičajenih priopćenja za javnost i pojavljivanja u medijima, ponekad moraju koristiti i prikrivenije taktike, poznate i kao spinovi, koje se često doživljavaju kao oblik propagande. Evo nekoliko (prilično razumljivih) naziva nekih od tih taktika (u originalnoj verziji na engleskom jeziku):

"The leak, the freeze, the spray, the drip, staying on message, pivoting, the vomit principle, playing a dead bat, the truth but not the whole truth, throwing out the bodies/taking out the garbage, get rid of it now, fire-breaking, kite-flying, feeding or starving a story, keeping out of the media/being a small target, flying under the radar, dishing dirt, dog-whistling, wedging."

(Više informacija o ovima taktikama, s objašnjenjima i primjerima, pogledajte na: <https://theconversation.com/the-vomit-principle-the-dead-bat-the-freeze-how-political-spin-doctors-tactics-align-to-shape-the-news-106453>)

COLORED

A black and white historical photograph capturing a moment of racial segregation. A young African American boy stands at a public water fountain, which is specifically designated for "Colored" people. The fountain is a simple structure with a pedestal base and a circular basin. The boy is dressed in a light-colored, short-sleeved shirt and dark trousers. He is looking directly at the camera with a neutral expression. Above him, a sign is mounted on a post, reading "COLORED" in large, bold capital letters. In the background, there's a large, multi-story brick building with prominent columns, likely a government or institutional facility. To the right, a brick wall and another water fountain are visible. The scene is set outdoors on a sunny day, with trees and shadows cast across the ground.

Izvor fotografije: John Vachon, Wikimedia Commons

Tekst: <https://theconversation.com/book-review-selling-apartheid-south-africas-global-propaganda-war-49380>
www.theguardian.com/world/2015/sep/01/selling-apartheid-new-book-lays-bare-south-africas-propaganda-war

Skandal Muldergate

Skandal Muldergate, također poznat kao Info skandal, Infogate ili Južnoafrički propagandni rat, poznat je politički skandal u koji su bili umiješani dr. Connie Mulder (ministar informiranja), južnoafrički premijer BJ Vorster (koji je podnio ostavku nakon skandala) i dr. Eschel Rhoodie (tajnik Odjela za informiranje koji je napisao "Papirnatu zavjesu", knjigu koja je postavila glavne temelje Propagandnog rata).

Vlada je bila zabrinuta da lokalni tisak na engleskom jeziku širi loše vijesti i sliku o Južnoj Africi, pa su odlučili upotrijebiti čak 64 milijuna randa (više od 300 milijuna američkih dolara u terminima 2021.) kako bi pokušali promijeniti negativnu percepciju vlade apartheida u zapadnim medijima. Manipulacija tiskom uključivala je podmićivanje međunarodnih novinskih agencija, kupnju novina Washington Star i osnivanje novina pod kontrolom vlade, The Citizen.

Ron Nixon, autor knjige "Prodavanje apartheida: Južnoafrička globalna propaganda" iz 2005. godine citira je dr. Connie Mulder koji je rekao vradi da ono što Južnoafričkoj Republici treba je kampanja koja bi "kupila, podmitila ili izmanipulrala put do srca i umova svijeta."

Izvor fotografije: Laurie Nevay on Wikimedia Commons, The SIS Building (or MI6 Building) at Vauxhall Cross, London

Operacija obraćanja masama

Oružje za masovno uništenje

“Operacija Mass Appeal bila je kampanja koju je pokrenula Britanska tajna obavještajna služba (MI6) uoči invazije na Irak 2003. s ciljem podmetanja priča u medijima o navodnom oružju za masovno uništenje Saddama Husseina. Operacija je razotkrivena u prosincu 2003., iako su dužnosnici zanijekali da je namjerno širila dezinformacije.”

(https://military-history.fandom.com/wiki/Operation_Mass_Appeal)

Kako bi opravdala uključenost Ujedinjenog Kraljevstva u rat u Iraku, Blairova vlada prvo je objavila dva dosjea u kojima je sugerirala da je Saddam Husein prijetnja svjetskom miru zbog kemijskog, biološkog i nuklearnog oružja koje je razvijao. Kasnije se pokazalo da je drugi dokument dobrim dijelom kopija jednog desetljeće starog doktorata pronađenog na internetu. Blairov glavni inspektor za kemijsko oružje navodno je počinio samoubojstvo dva dana nakon što ga je ispitao parlament. Sve je to dovelo do osnivanja posebnog istražnog tijela - The Iraq/Chilcot Inquiry (po predsjedniku Sir Johnu Chilcotu). Chilcotovo izvješće Odbora (2016.) zaključilo je da nije bilo dokaza da je Saddam Hussein predstavljao neposrednu prijetnju svijetu i da su se Britanci pridružili vojnoj operaciji mnogo prije nego što su sve mirovne alternative bile iscrpljene i tjednima nakon što je inspektor Ujedinjenih naroda za oružje izjavio da ondje nije našao nikakve dokaze o oružju za masovno uništenje.

28. rujna 2004. – Tony Blair - Govor Laburističkoj stranci: “Znam li da sam u pravu? Prosudbe nisu isto što i činjenice. Instinkt nije znanost. Ja sam poput svakog drugog ljudskog bića, jednako pogrešiv i sposoban pogriješiti. Znam samo ono u što vjerujem. Pokazalo se da su dokazi da Saddam ima stvarno biološko i kemijsko oružje, za razliku od sposobnosti da ga razvije, pogrešni.” www.france24.com/en/20100129-what-tony-blair-has-said-wmd-iraq

Izvor fotografije: Alberto Korda, "Guerrillero Heroico" (javno vlasništvo)

Tekst: www.smithsonianmag.com/travel/iconic-photography-che-guevara-alberto-korda-cultural-travel-180960615/

Kultna fotografija Che Guevare

1960.

U petak, 4. ožujka 1960. brod s oružjem La Coubre eksplodirao je u havanskoj luci, usmrtivši više od stotinu ljudi. Alberto Korda, fotograf zaposlen u novinama Revolución, dobio je zadatku pratiti pogrebe sljedećeg dana na groblju Colón. Kasnije se prisjećao: "*Iznenada, kroz objektiv od 90 mm, Che je izronio iznad mene. Iznenadio me njegov pogled. Pukim refleksom 'okinuo' sam dva puta, horizontalno i okomito. Nisam imao vremena snimiti treću fotografiju, jer se Che diskretno povukao u drugi red... Sve se dogodilo u pola minute.*"

Korda nikada nije zaradio na toj fotografiji (ne bi bila revolucionarna!), ali je njegov "Guerrillero Heroico" (herojski ratnik) postao jedna od najčešće reproduciranih fotografija na svijetu.

Che Guevara je postao pop ikona i oruđe potrošačkog marketinga i političke propagande, simbol idealizma i supkulture. Ova slika postala je viralna i prije interneta.

Trello Everything: 28 Ways to Maximize Your Productivity

Do It

12 Productive Trello Apps
that Will Boost Your
Productivity

Infodemija

Infodemija je previše informacija, uključujući lažne ili pogrešne informacije u digitalnom i fizičkom okruženju tijekom izbjivanja bolesti. Izaziva zbumjenost i rizična ponašanja koja mogu naškoditi zdravlju. To također dovodi do nepovjerenja u zdravstvene vlasti i potkopava pravovremenu reakciju javnog zdravstva.. Infodemija može pojačati ili produžiti izbjivanje epidemije kada ljudi nisu sigurni što trebaju učiniti kako bi zaštitali svoje zdravlje i zdravlje ljudi oko sebe. S rastućom digitalizacijom – širenjem društvenih medija i korištenja interneta – informacije se mogu brže širiti. To može pomoći da se brže popune informacijske praznine, ali može i pojačati štetne poruke.

Upravljanje infodemijom sustavna je upotreba analize i pristupa utemeljenih na riziku i dokazima za upravljanje infodemijom i smanjenje njezina utjecaja na zdravstveno ponašanje tijekom hitnih zdravstvenih situacija.

Infodemski menadžment ima za cilj omogućiti dobre zdravstvene prakse kroz 4 vrste aktivnosti:

- Slušanje zabrinutosti i pitanja zajednice
- Promicanje razumijevanja rizika i zdravstvenih stručnih savjeta
- Izgradnja otpornosti na dezinformacije
- Angažiranje i osnaživanje zajednica za poduzimanje pozitivnih radnji

Za više informacija o tome kako je infodemija povezana s COVID-19 negativno utjecala na ljudе, pročitatјe članak Marianne Spring “Koronavirus: Ljudska cijena dezinformacija o virusu,” www.bbc.com/news/stories-52731624)
“Coronavirus: The human cost of virus misinformation,” www.bbc.com/news/stories-52731624)

Izvor fotografije: Egor Zakharov, Aliaksandra Shysheya, Egor Burkov, Victor Lemptisky
www.wired.com/story/deepfakes-getting-better-theyre-easy-spot/

Deepfakes

"Deepfake" su vrlo (ponekad iznimno) realistične video i audio snimke koje koriste umjetnu inteligenciju i "duboko učenje", oblik umjetne inteligencije, za stvaranje lažnog sadržaja.

Algoritmi dubokog učenja koriste se za zamjenu lica u video i digitalnom sadržaju kako bi se napravili realistični, ali lažni mediji. Na primjer, AI program pod nazivom Autoencoder koristi tehniku zamjene lica: proučava video isječke kako bi shvatio kako osoba izgleda iz različitih kutova, a zatim mapira tu osobu na odabranu osobu u ciljanom videu pronalazeći njihove zajedničke značajke. Važan korak u cijelom procesu je i pronalaženje ciljanog videa koji će se koristiti kao osnova za deepfake, a potom i zbarka video isječaka osobe koju želite umetnuti u svoj ciljani video.

'Snimiti' važnu osobu (na primjer, političara) kako govori ili radi nešto što nije rekao ili napravio ima potencijal podići rat dezinformacija na potpuno novu razinu opasnosti.

Za primjer deepfake videa s bivšim američkim predsjednikom Obamom, pogledajte:

www.theverge.com/tldr/2018/4/17/17247334/ai-fake-news-video-barack-obama-jordan-peele-buzzfeed

Izvor fotografije: Vit Ch na Unsplash-u

Tekst: www.rollingstone.com/feature/anatomy-of-a-fake-news-scandal-125877/

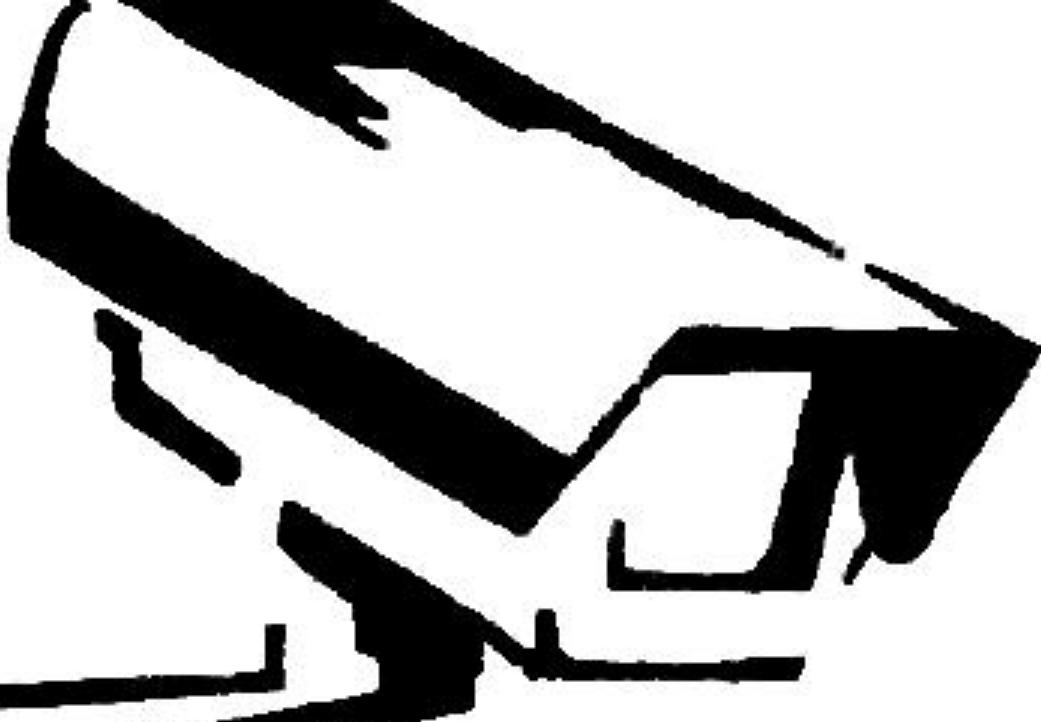
Pizzagate

2016

Lažna vijest/teorija zavjere nazvana Pizzagate iz 2016. koja je postala viralna tijekom predsjedničkih izbora u SAD-u tvrdila je da su neki od vodećih demokrata na neki način bili umiješani u lanac trgovine djecom u svrhu seks industrije, organiziran iz podruma pizzerije Comet Ping Pong u Washingtonu.

Sve je počelo mjesec dana prije izbora, kada je WikiLeaks objavio hakirane e-mailove Johna Podesta, voditelja kampanje Hillary Clinton. Pristaše Donalda Trumpa na Redditu počeli su pretraživati te e-mailove pokušavajući pronaći nešto "korisno". Netko je sugerirao da su poruke "kodirane" i "pizza sa sirom" ubrzano je protumačena kao "šifra" za "dječju pornografiju". Teorija je osvojila internet.

Iste godine, u prosincu, u pizzeriju je ušao muškarac iz Sjeverne Karoline, naoružan pištoljem i puškom. Predao se nakon što je tijekom nedjeljne špice tri puta pucao iz oružja. Srećom, nitko nije stradao. Ne samo da nije pronašao ugroženu djecu, već samo mjesto nije imalo ni podrum.

BIG BROTHER IS WATCHING

Izvor ilustracije: GraffitiWatcher (2010), CC3.0, DeviantArt

Tekst: www.panmacmillan.com/blogs/literary/george-orwell-quotes-1984-animal-farm

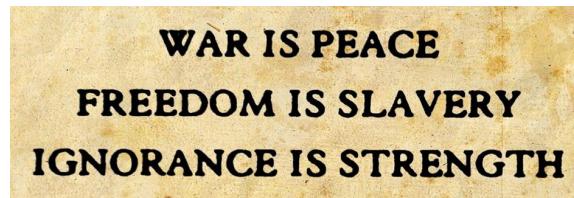
1984 Georgea Orwella

1949.

U distopijskom SF romanu Georgea Orwella, 1984., Partija koristi kontrolu uma i nekoliko vrsta propagande kako bi držala javnost pod kontrolom i održala lojalnost ljudi. Jedan od ključnih propagandnih alata koje koriste su sloganji, koji su kratke, često nezaboravne fraze namijenjene promicanju proizvoda ili ideje.

Slogani stranke (primjeri u nastavku) jasno su istaknuti na Ministarstvu istine, ogranku vlade zaduženom za propagandu. Lik Big Brothera (koji stalno gleda) je posvuda, na novčićima, ekranima, plakatima... da bi služilo kao podsjetnik na glavne ciljeve totalitarne države – držati ljude pod kontrolom i u stalnom strahu, kao i eliminirati svaku neovisnu misao.

“To je cijeli smisao dobre propagande. Želite stvoriti slogan protiv kojeg nitko neće biti, a svi će biti za. Nitko ne zna što to znači, jer ne znači ništa.” - Noam Chomsky (iz njegove knjige Kontrola medija, 2002.)

Front

English Version

Take an offensive posture and you will be destroyed.

Back

Arabic Version

إتخاذ موقعا عدوانيا هكذا تدمرون

Do not take an offensive posture and you will not be destroyed.

لا تتخذوا موقعا عدوانيا فإذا لن تدمروا

Izvor fotografije: U.S. Navy photo (2003) Wikimedia Commons

Uzorak letka koji su koalicijske snage bacale u Irak kako bi uputile stanovništvo kako se nositi s invazijom i kako ne biti ozlijeđeni. (2003)

Psihološko ratovanje

“Psihološko ratovanje (skraćeno psywar) je prijeratna ili ratna uporaba propagande usmjerenja primarno na zbuđivanje ili demoraliziranje neprijateljskog stanovništva ili trupa, njihovo držanje nespremnim pred nadolazećim napadima ili njihovo navođenje na predaju. Povezani koncept političkog ratovanja obuhvaća korištenje propagande, među mnogim drugim tehnikama, tijekom mira kako bi se pojačale društvene i političke podjele i posijala zbrka u društvima protivničkih država.” (www.britannica.com/topic/psychological-warfare)

Popularne metode psihološkog ratovanja uključuju manipulaciju putem letaka, radijskih, televizijskih ili drugih medijskih emisija, vizualno zastrašivanje, lažne profile na društvenim mrežama i korištenje propagande za poticanje neprijateljeve predaje ili terora (na primjer, uskraćivanje sna kontinuiranim projekcijama ili glasnom, repetitivnom i dosadnom glazbom).

U moderno doba, zahvaljujući masovnoj komunikaciji koja omogućuje izravnu komunikaciju s neprijateljskom populacijom, psywar se koristi u raznim kampanjama dezinformiranja.“

Izvor fotografije: Acme Telephoto, Photograph of a rehearsal of CBS Radio's The Mercury Theatre on the Air (1938), Wikimedia Commons
Tekst: www.smithsonianmag.com/history/infamous-war-worlds-radio-broadcast-was-magnificent-fluke-180955180/

Rat svjetova Orsona Wellesa

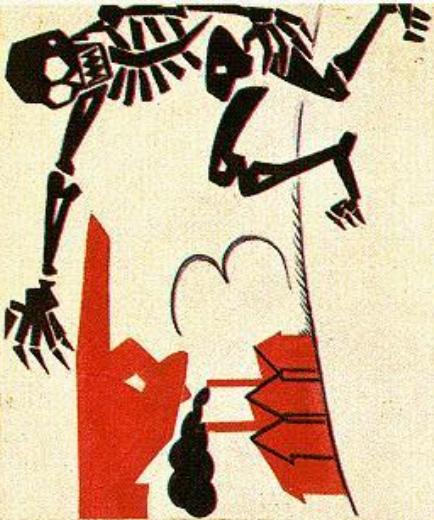
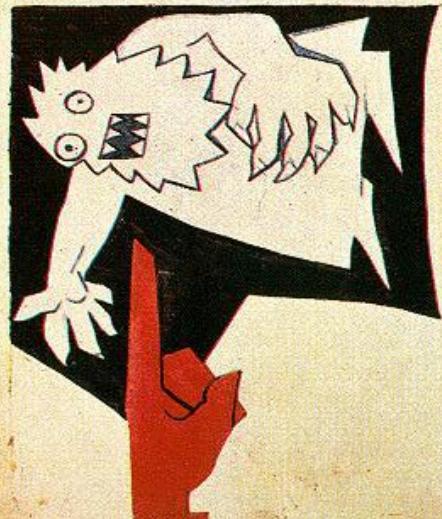
1938.

Slušatelji koji su se uključili u 17. epizodu CBS-ove radijske serije "The Mercury Theatre" u eteru čuli su vijest koja prekida redoviti program: "Dame i gospodo, donosimo vam poseban bilten s Intercontinental Radio Newsa. U 20 minuta prije osam, po središnjem vremenu, profesor Farrell sa zvjezdarnice Mount Jennings, Chicago, Illinois, izvješće o opažanju nekoliko eksplozija užarenog plina koje se događaju u pravilnim intervalima na planetu Mars. Spektroskop pokazuje da je plin vodik i kreće se prema Zemlji ogromnom brzinom." Nakon toga počela je prava drama. Emitiranje se prvo vratilo na plesnu glazbu koja je ubrzo opet prekinuta kako bi se slušatelji obavijestili da je neobičan objekt sletio u polje u ruralnom New Jerseyju. Sljedeći dan medijski naslovi sugerirali su da je obična radijska emisija prestrašila naciju, tvrdeći da je emisija izazvala masovnu paniku zbog koje su slušatelji bježali iz svojih domova.

U stvarnosti, Orson Welles adaptirao je znanstveno-fantastični roman H.G. Wellsa iz 1898., Rat svjetova (o invaziji Marsovaca), koristeći sve najnovije trikove poznate radio postajama tog vremena (posebni bilteni, vještaci, izvješća s mesta događaja). Drugim riječima, pokazao je kako funkcioniraju lažne vijesti.

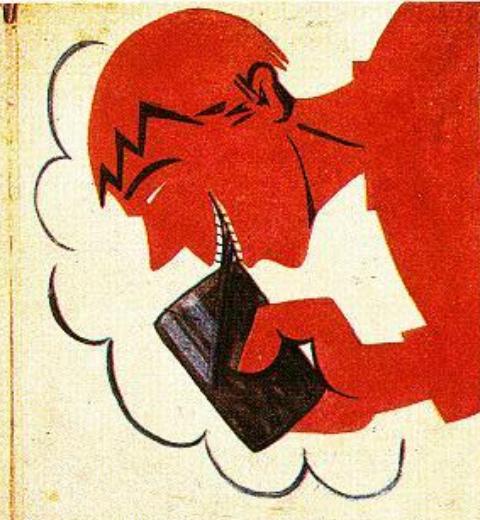
Neki izvori tvrde da je ovaj incident lažna vijest o lažnim vijestima, odnosno da je stvarna emisija imala manje slušatelja od milijunskih brojeva koje navode mediji te da se nije "uspaničilo" više od 50 ljudi. (Pogledajte: www.startribune.com/war-of-the-worlds-fake-news-that-spawned-ugly-fake-news-and-holds-lessons-for-today/499459191/)

ХІЧЕШЬ? ВІСТУДИ

1. ХІЧЕШЬ, ПІБІРІТЬ ХІЛЛАД?

2. ХІЧЕШЬ, ПІБІРІТЬ ГІЛЛАД?

3. ХІЧЕШЬ, ЕІСТЬ?

4. ХІЧЕШЬ ПІТЬ?

**СЛЕШИ В УДАРНУЮ ГРУППУ
ОБРАЗЦІВАГІ ТРУДА ВІСТУПИТЬ.**

НАРКІВНОВІ РІЧІ ТА ІНШІ

Agitprop

Agitprop, skraćenica za agitaciju i propagandu, politička je strategija koja koristi umjetničke forme za promicanje specifičnih političkih agendi. Ideja je nastala u Rusiji tijekom građanskog rata, a stvarni 'Agitacionnopropagandistskij otdel' (sekcija za agitaciju i propagandu) osnovao je Centralni komitet Sovjetske komunističke partije 1920. Njegov cilj bio je utjecati, mobilizirati i kontrolirati javno mnjenje uglavnom putem književnosti, drame, glazbe ili umjetnosti. Palače kulture, posebni vlakovi i vagoni prekriveni sloganima i plakatima, plakatne kampanje, agitacijski centri, ili agitpunktovi (centri za agitaciju), programi opismenjavanja, masovni spektakli, knjige i knjižnice – sve je to imalo važnu ulogu u oblikovanju javnog mišljenja. Kazalište je osmišljeno da privuče mase i njegova je glavna svrha bila više politička, a manje umjetnička. Agitprop je koristio oblike poput parodija, komedija i glazbe. Cijela se ideja proširila na druge europske zemlje poput Njemačke ili Velike Britanije, a kasnije i na SAD.

Danas se taj izraz koristi za označavanje bilo kojeg oblika masovnih medija ili kulturnih manifestacija s otvoreno političkom svrhom. Dokumentarci Michaela Moorea (Fahrenheit 9/11 je prvi od mnogih kasnijih) često se spominju u kontekstu Agitpropa.

Internet Bot

Bot (skraćeno od robot) je računalni program. Radi na mreži i programiran je za određene stvari kao što su, na primjer, razgovor s korisnicima ili indeksiranje web stranica. Bot obično uključuje: logiku aplikacije, bazu podataka i API integracije.

Postoje različite vrste botova (prema njihovoj funkciji): chatbotovi, socialbotovi, shopbotovi, knowbotovi, roboti za indeksiranje, botovi za praćenje, transakcijski botovi itd. Primjer "dobrog" bota je bot agenta virtualne korisničke službe koji radi 24/7 i pokušat će vam pomoći ako se, na primjer, trebate prijaviti za zrakoplovni vaučer jer je vaš let otkazan zbog Covida-19. S druge strane, postoje zlonamjerni roboti koji stvaraju probleme i opasnosti za potrošače kao što su krađa podataka i identiteta, osjetljivih informacija poput lozinki, bankovnih podataka i adresa te, naravno, phishing.

Botovi igraju važnu ulogu u formirajuju javnog mišljenja o različitim društvenim medijima jer automatski stvaraju, dijele i lajkaju sadržaje na platformi. Danas se botovi koriste za pokretanje oglasnih kampanja, automatizaciju marketinga na društvenim mrežama, pa čak i isporuku visokoučinkovitih marketinških kampanja sadržaja.

Za priču o tome kako se botovi mogu programirati da automatski objavljaju informacije o vijestima bilo koje vrste, pogledajte priču "Alaska Back to Russia":

www.csis.org/nfp/covert-bots-cyber-nuisances-threatening-our-newsfeeds-and-our-democracy

Propaganda masovnih medija

“Propaganda je vrsta komunikacije koja se koristi za promicanje određenog programa ili gledišta. Može se koristiti za utjecaj na mišljenje ljudi ili za kontrolu njihovog ponašanja. Propaganda se često oslanja na netočne informacije i dezinformacije, koje mogu biti vrlo učinkovite u oblikovanju mišljenja ljudi.”

(www.verywellmind.com/how-does-propaganda-work-5224974)

Postoje različite vrste propagande, npr. postoji agitativna propaganda (koja želi aktivirati ljude prema promjeni, poziva na akciju) i integrativna propaganda (kako bi ih učinila pasivnijima, natjerala ih da nešto prihvate), ali može također biti bijela, siva ili crna, ovisno o izvoru propagande (poznat, nepoznat ili “negdje u sredini”). Također postoje brojne tehnike za njezino širenje i prezentiranje.

Danas ne postoji bolji način za širenje bilo kakve propagande od korištenja masovnih medija. Osim tradicionalnih oblika masovnih medija, a to su tisak (novine, časopisi, knjige), radio (televizija, radio) i kino (filmovi, dokumentarni filmovi), danas imamo internet. A internet je promijenio ne samo dostupnost i brzinu pristupa informacijama (i propagandi) već je stvorio okruženje u kojem potrošači postaju aktivni sudionici u kreiranju sadržaja.

Danas propaganda može putovati svijetom u mnogim oblicima i formama (lažne vijesti, dezinformacije, dezinformacije, botovi itd.) brzo i vrlo često bez ikakvih troškova.

FAKE NEWS

Fam

\$2

Family LEVEL GY
\$2

**New Science
New Level
Technology
Disrupt**

Now

FAKE NEWS

Why: **DISRUPTION**

**\$2
bargain
No**

DEPOSIT

daily news ACCOUNT
why!

Embargo

\$2 **bargo**

**No
Plan**

2SIT

10

Pravne radnje

Današnji svijet lažnih vijesti, trolova, botova i dezinformacija zahtijeva nove zakone, propise i radnje usmjerene na kontrolu štete koju uzrokuju. Slični "tradicionalni" izrazi kao što su kleveta, uvreda i kleveta po definiciji izgledaju kao "komadi kolača" u usporedbi s izazovnim "vrlim novim svijetom" u kojem živimo.

Za dublji uvid u složenost problema, pogledajte koje se pravne radnje trenutno stvaraju i provode diljem svijeta u sljedećem izvješću: "Vodič za radnje protiv dezinformacija diljem svijeta" (www.poynter.org/ifcn/ radnje protiv dezinformacija/)

Evo primjera njemačke antipropagandne akcije:

"Čini se da vladini poticaji u Njemačkoj djeluju u borbi protiv propagande. Njemačka je u ožujku 2017. počela vršiti pritisak na društvene mreže da preuzmu odgovornost za širenje lažnih vijesti nacrtom zakona kojim se kompanije društvenih medija kažnjavaju s čak 50 milijuna eura ako korisnicima ne daju mogućnost da se žale na govor mržnje i lažne vijesti, ili ako odbiju uklanjanje nezakonitog sadržaja. Tjedan nakon što je prijedlog zakona podržan, Facebook Inc. objavio je oglase preko cijele stranice u najtiražnijim novinama u zemlji nudeći čitateljima 10 načina da prepoznaju valjanost vijesti. Facebook je objavio slične oglase u novinama u Francuskoj. Tvrтka je također uklonila više od 30.000 bot računa koji su širili lažne vijesti, neželjenu poštu, dezinformacije i drugi lažni sadržaj u zemlji." (www.csis.org/nppf/covert-bots-cyber-nuisances-threatening-our-newsfeeds-and-our-democracy)

IS THIS
TOMORROW

AMERICA UNDER COMMUNISM!

Izvor ilustracije: Antikomunistički plakat, Nepoznat autor, 1947., Naslovnica propagandnog stripa "Je li ovo sutra"
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Is_this_tomorrow.jpg

Mekartizam i crvni strah

Tijekom Hladnog rata između dviju supersila, Sovjetskog Saveza i Sjedinjenih Država, u Sjedinjenim Državama pojavila se zabrinutost da se komunisti infiltriraju u sve aspekte američkog života i da sovjetski špijuni predstavljaju prijetnju sigurnosti SAD-a. Razdoblje od kasnih 1940-ih do 1950-ih obilježeno je velikim strahom od komunizma.

Odbor za neameričke aktivnosti Predstavničkog doma (osnovan 1938. kako bi istražio navodnu neloyalnost i sumnjive aktivnosti privatnih građana, javnih zaposlenika i organizacija za koje se sumnjalo da su povezani s komunizmom), zajedno s republikanskim senatorom iz Wisconsina, Josephom R. McCarthyjem, istraživao je navode o subverzivnom djelovanju elemenata u saveznoj vladu, ali i u holivudskoj filmskoj industriji.

U tom su razdoblju mnogi zaposlenici savezne vlade bili optuženi za povezanost s komunizmom i odavanje informacija. Većina optuženih za izdaju ili članstvo u Komunističkoj partiji također su bili sindikalni radnici, istaknuti intelektualci, novinari, pisci i holivudski umjetnici. Svi su završili na ispitivanju i na crnoj listi. Na primjer, državni službenici bi izgubili posao. McCarthyjev propagandni stroj izazvao je ludnicu u kojoj su svi sumnjali u sve druge, a ljudi su često prijavljivali ljude kojima su zamjerali. Neki od poznatih holivudskih primjera osoba s crne liste uključivali su Charlieja Chaplina i Orsona Wellesa.

Pogledajte ovaj antikomunistički propagandni crtić: www.youtube.com/watch?v=NxsNU7ZZAIU ili ovaj "tutorial" o tome "Kako prepoznati komunista": www.youtube.com/watch?v=SkYI_AH-qyk&t=14s, oboje iz razdoblja Hladnog rata.

I CAN'T BELIEVE
WE'RE MARCHING
FOR FACTS

gesunde
UMWELT
für
Klima

Izvor fotografije: Mika Baumeister na Unsplash-u

Tekst: www.oxfordpl.org/factcheckers.html and <https://abqlibrary.org/fakenews/factcheck> and IFLA (2017)

<https://repository.ifla.org/handle/123456789/167>

Fact-checking/provjera činjenica

Provjera činjenica je "proces pokušaja provjere ili opovrgavanja tvrdnji iznesenih u govoru, tiskanim medijima ili online sadržaju. Praksa je ključna za integritet u bilo kojem području gdje se iznose tvrdnje, uključujući vladu, novinarstvo i poslovanje." (www.techtarget.com/whatis/definition/fact-checking)

Postoji mnogo načina za borbu protiv lažnih vijesti i širenja dezinformacija. Evo nekih ideja... Provjerite vjerodajnice, veze i izvore, pročitajte "O nama", potražite pristranosti, provjerite datume, upotrijebite CRAAP test (aktualnost, relevantnost, točnost, autoritet i svrha), obratite pozornost na upitne citate ili fotografije, potražite to u drugim novinskim kućama, provjerite tko je vlasnik web stranice koja objavljuje informacije, provjerite jezik (provokativan? jasan? ton?), provjerite koliko je javno dostupan.

Uvijek se možete obratiti profesionalcima - postoje mnoge web stranice posvećene provjeri činjenica. Postoje i platforme koje okupljaju osobe za provjeru činjenica (<https://www.poynter.org/ifcn/>).

Dakle, ne vjerujte svemu što pročitate na internetu - uložite malo energije u to da budete dobro, umjesto lažno informirani.

DIGITAL CITIZENSHIP EDUCATION

Obrazovanje za digitalno građanstvo

Ljudi koji imaju državljanstvo određene zemlje osim svojih prava imaju i odgovornosti i dužnosti kao njeni građani (na primjer, plaćanje poreza, poštivanje zakona...). Slično tome, svatko tko želi biti dio (ili građanin) digitalnog svijeta trebao bi biti opremljen sposobnošću korištenja tehnologije i interneta na siguran, odgovoran i smislen način.

Mnogo je elemenata ili aspekata ovog 'digitalnog građanstva'. Da spomenemo samo neke, treba poznavati pravila digitalne tehnologije (vještina rada na računalu), digitalni bonton (kako se s poštovanjem odnositi prema drugima na internetu) i digitalnu sigurnost (zaštititi se od virusa, nepoznatih osoba, prijevara) itd.

Cilj programa Vijeća Europe Obrazovanje za digitalno građanstvo (DCE) pružiti je mladim građanima inovativne prilike za odgovornu komunikaciju, učenje, rad i igru u ovom digitalnom okruženju, budući da razvijaju cijeli niz kompetencija koje će im omogućiti da iskoriste pogodnosti i mogućnosti te prevladaju zamke na koje će naići. Za više informacija pogledajte Priručnik Vijeća Europe o obrazovanju za digitalno građanstvo:

<https://rm.coe.int/digital-citizenship-education-handbook/168093586f>

Izvor fotografije: History in HD na Unsplash-u

Više na: www.paolacasoli.com/2014/12/space-race-propaganda-usa-vs-urss-a-matter-of-posters/

Svemirska utrka

Nakon Drugog svjetskog rata dvije supersile koje su iz njega proizašle, SAD i SSSR, započele su natjecanje za utjecaj u Europi i svijetu. Jedna od najistaknutijih značajki Hladnog rata bio je razvoj nuklearnog oružja i svih vrsta projektila i raketa. Kad im je "Zemlja postala premala" odlučili su proširiti natjecanje i Hladni rat se pretvorio u svemirsku utrku, odnosno tko će prije do svemira.

Svaka velesila nastojala je pokazati svoju nadmoć svim sredstvima koja su joj tada bila na raspolaganju. Korištenjem masovnih medija, plakata, poštanskih markica itd. I Sovjeti i Amerikanci pobrinuli su se ne samo pokazati svoj znanstveni napredak, već i iskomunicirati svoje ideološke razlike.

Izvor fotografije: Desmond Kavanagh (2008), www.flickr.com/photos/desmondkavanagh/2873357130

Tekst: www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-5617370,00.html

Antiamerečki murali u Iranu

Revolucionarna ulična umjetnost, odnosno murali i grafiti, odigrali su važnu ulogu tijekom političkih transformacija i prosvjeda u Iranu. Prije i tijekom Islamske revolucije 1979. naširoko su korišteni za popularizaciju ideoloških pitanja. Brojni politički slogani, vjerski elementi, predimenzionirane slike vođa revolucije i antizapadnjačka propaganda bili su postavljeni na zidove tijekom postrevolucionarnog razdoblja. Ulična umjetnost i murali diljem Teherana neprestano podsjećaju njegove stanovnike i posjetitelje na iransku povijest i obilježavaju mučenike iransko-iračkog rata ili slave političke vrijednosti Islamske Republike.

Vjerojatno najpoznatiji (i najposjećeniji od turista) su murali i grafiti na nekadašnjoj američkoj ambasadi. Naime, 1979. godine revolucionarni studenti zauzeli su veleposlanstvo SAD-a ("Brlog špijunaže", kako su ga zvali) u središtu Teherana. Tijekom talačke krize (1979.-1981.), dok su studenti držali zarobljena 52 Amerikanca unutar kompleksa 444 dana, zidovi zgrade bili su prekriveni uglavnom antiameričkim muralima. Mnogi zidovi koji okružuju kompleks "ukrašeni" su antiameričkim i prorevolucionarnim umjetničkim djelima, sloganima koji glase "Dolje SAD" i muralima poput onog kipa slobode prikazanog kao smrtonosnog kosca. Kasnije je jedan dio nekadašnje ambasade pretvoren u antiamerički muzej.

Pranje informacija

Kaznena aktivnost pranja novca uključuje uzimanje novca stečenog nezakonitim radnjama (prodaja droge, na primjer) i njegovo prikazivanje legitimnim prikrivanjem njegovog podrijetla. U svijetu interneta informacije su te koje se Peru. Naime, pranje informacija je uzimanje lažnih („prljavih“) informacija (iz neprovjerenih izvora ili kampanja dezinformiranja) i njihovo prikazivanje iz legitimnih, mainstream i pouzdanih izvora. Drugim riječima - "čisto".

Pranje informacija može uključivati različite korake: postavljanje (na društvenim medijima, na primjer), slojevitost (širenje na vjerodostojnije izvore) i integraciju (masovno širenje putem vjerodostojnog izvora). Više informacija pronađite na: <https://securingdemocracy.gmfus.org/online-information-laundering-the-role-of-social-media/>

Izvor fotografije: Freepik na Freepik.com

Tekst: www.themoscowtimes.com/2017/10/17/kremlin-troll-factory-methods-and-figures-revealed-a59289 i
<https://newslit.org/tips-tools/troll-farms-not-the-stuff-of-fairy-tales/>

Farme trolova

Internetski trol nije neugodno biće iz nordijske mitologije, već osoba koja namjerno daje zapaljive i uznemirujuće izjave na internetu, obično kako bi izazvala snažne emocionalne reakcije ili promijenila temu razgovora. Internetski trolovi ne stanuju u planinama ili špiljama već na Twitteru, u odjeljcima s komentarima i raznim forumima. Oni imaju tendenciju širenja svojih dezinformacija preko lažnih profila.

Tvornice ili farme trolova organizirane su skupine koje se nastoje, primjerice, uplitati u procese donošenja političkih odluka ili stvoriti nepovjerenje u demokratske institucije. Imaju cijele vojske cyber korisnika koji na internetu izmišljaju i izvrću činjenice, mijenjaju cjelokupnu političku sliku, šire glasine i lažne vijesti. Farme trolova mogu objaviti tisuće komentara na društvenim mrežama, doprijeti do milijuna ljudi i promijeniti njihovu percepciju i razumijevanje određenih tema i događaja.

*"Niemand hat
das Recht
zu gehorchen"*

Izvor fotografije: Bernd Schwabe, Mural Hanne Arendt u Hannoveru, u Njemačkoj | Wikimedia Commons

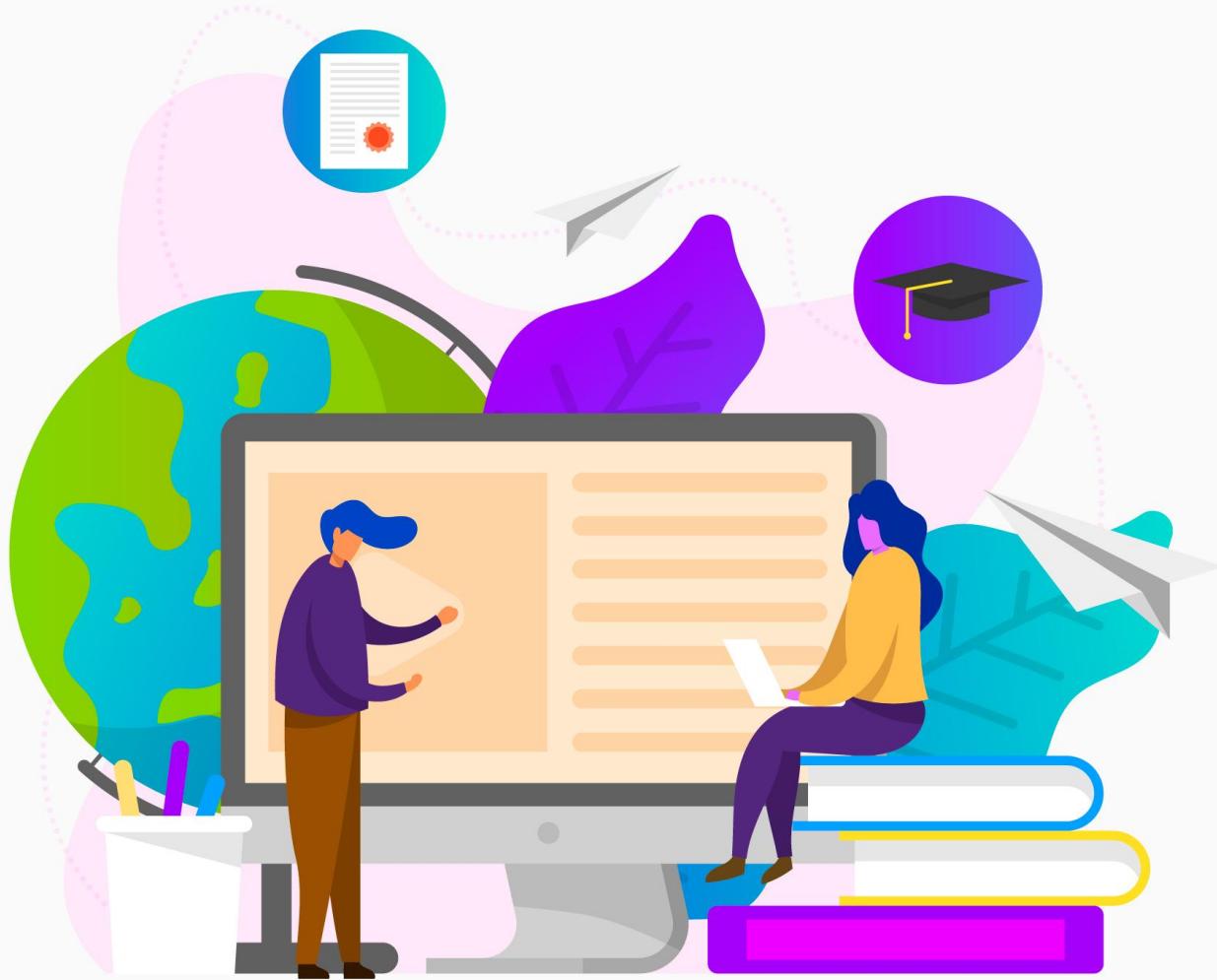
Tekst: <https://scroll.in/article/856549/ten-things-hannah-arendt-said-that-are-eerily-relevant-in-todays-political-times>

Hannah Arendt

1906. - 1975.

Hannah Arendt, spisateljica, edukatorica, politička filozofkinja, javna intelektualka i osoba koja je preživjela Holokaust, objavila je "Porijeklo totalitarizma" 1951. U njoj je istraživala antisemitizam i europski imperijalizam koji se stopio u nacizam i boljevizam/staljinizam, pokušavajući objasniti kako su ti politički pokreti postali toliko popularni i moćni privlačeći u isto vrijeme i mase i elite.

Napisala je: "*U stalno promjenjivom, neshvatljivom svijetu mase su dosegnule točku u kojoj će, u isto vrijeme, vjerovati svemu i ničemu, misliti da je sve moguće i da ništa nije istina... Totalitarni vođe masa temeljili su svoju propagandu na ispravnoj psihološkoj pretpostavci da bi se, pod takvim uvjetima, ljudi mogli natjerati da jednog dana povjeruju u najfantastičnije izjave, i povjeruju da će se, ako im se sljedeći dan predoči neoboriv dokaz njihove laži, skloniti u cinizam; umjesto da napuste vođe koji su im lagali, prosvjedovat će jer su cijelo vrijeme znali da je ta izjava laž i divit će se vođama zbog njihove superiorne taktičke pametи.*"

Medijska i informatička pismenost

Medijska pismenost odnosi se na sposobnost pristupa, analize, evaluacije i stvaranja medija u svim njihovim oblicima. Informacijska pismenost odnosi se na sposobnost prepoznavanja kada su informacije potrebne, kako ih locirati i procijeniti, kao i sposobnost učinkovitog komuniciranja tih informacija. Razvijanje medijske i informacijske pismenosti omogućuje osobi da razvije kritičko mišljenje i komunikacijske vještine.

U svojoj knjizi "Sedam vještina medijske pismenosti" (2004.) James W. Potter navodi (i daje praktične savjete o njihovom poboljšanju) sedam vještina medijske pismenosti: analiza, evaluacija, grupiranje, indukcija, dedukcija, sinteza i apstrahiranje.

Pogledajte ovaj kratki YouTube film o medijskoj pismenosti (jedan od mnogih dostupnih):
www.youtube.com/watch?v=GlaRw5R6Da4&t=9s

Prijevara

Jesu li vas ikada zamolili da proslijedite lančanu e-poštu barem 20 ljudi, nakon čega će vam se dogoditi nešto lijepo (a loše ako to ne učinite) ili primili upozorenje o virusu koji će obrisati hard disk na vašem računalu?

Prijevara je lažna priča ili namjerna laž smišljena da izgleda istinito. Oduvijek ih je bilo, ali kao i sve ostalo u današnje vrijeme – internet i društveni mediji pomažu u njihovu širenju mnogo učinkovitije nego prije. Prijevare su vrlo često samo internetske podvale i šale, ali mogu biti i vrlo opasne i pokušati doći do, primjerice, podataka vaše kreditne kartice ili instalirati virus na vaše računalo.

Ovih dana internetske prijevare igraju važnu ulogu u širenju političkih dezinformacija i mogu ozbiljno našteti, ošteti ili čak uništiti ugled političkih pojedinaca ili cijelih organizacija.

Evo "Pet alarmnih signala" koji vam mogu pomoći da uočite prijevaru:

1. zahtjev da se poruka proslijedi što većem broju ljudi
2. prijetnja posljedicama ako zanemarite zahtjev
3. nikakve ili lažne izvorne informacije koje bi doprinijele vjerodostojnosti
4. nema navedenih pojedinosti o autoru i podrijetlu informacija
5. vrijeme kao "prošli tjedan" ili "jučer" - nikad se ne spominje jasna vremenska odrednica

Izvor fotografije: www.sourcwatch.org/index.php?title=File:Edward_Bernays.jpg (public domain)

Tekst: www.thoughtco.com/edward-bernays-4685459 and <https://antonabroad.com/edward-bernays-article/>

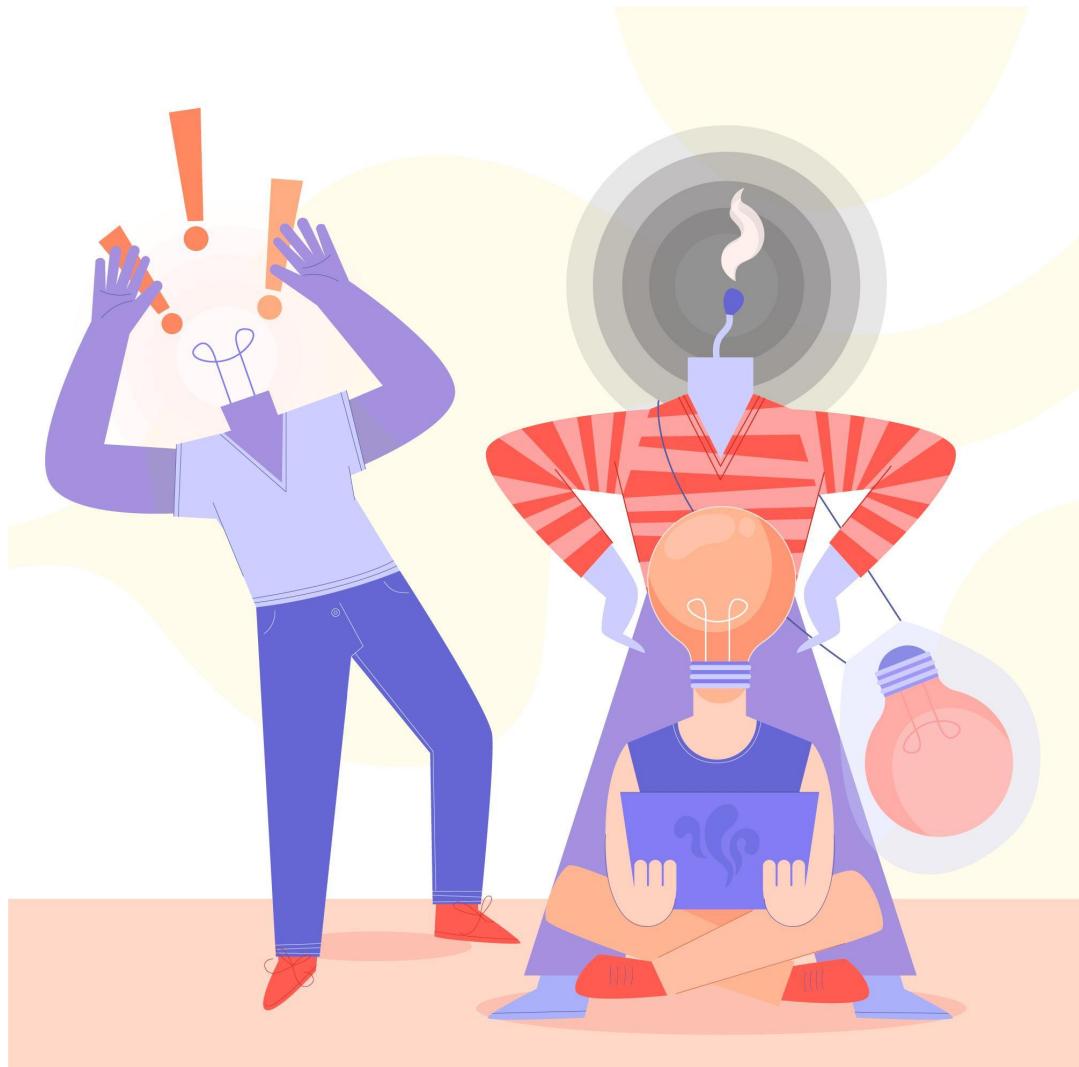
Edward Bernays

1891. - 1995.

Kad su se SAD uključile u vojnu akciju na stranom tlu, obično se kao objašnjenje koristila fraza "oni donose demokraciju" u tu zemlju ili dio svijeta. Osoba koja je skovala tu frazu radila je u administraciji Woodrowa Wilsona tijekom Prvog svjetskog rata i upotrijebila ju je kako bi opravdala angažman Amerike u Europi. Zvala se Edward Bernays i danas se upravo on smatra ocem modernih odnosa s javnošću ili PR-a (budući da je riječ 'propaganda' imala negativne konotacije).

Bernays je bio dvostruki nećak Sigmunda Freuda (majka mu je bila Freudova sestra, a otac brat Freudove žene), pa ne čudi što je u svom radu često koristio psihologiju. Oslanjajući se na ideju Thomasa Jeffersona da u demokratskim društвima sve ovisi o pristanku, krenuo je manipulirati ponašanjem ljudi, a da oni toga nisu svjesni, odnosno promicao je znanstvenu tehniku formiranja i manipuliranja javnim mnijenjem razumijevanjem mišljenja masa („inženjerirajući pristanka“). O tome je pisao u svojoj knjizi "Propaganda" iz 1928. godine.

"Sвесна и интелигентна манипулација организираним наивкама и мишљењима маса важан је елемент у демократском друштву. Они који манипулирају овим невидљивим међународним друштвом чине невидљиву владу која је истинска владајућа моћ наше земље. Нама управљају, наше умове обликују, наше укусе формирају, наше идеје предлаžу углавном лјудима за које никада нисмо чули. То је логичан резултат начина на који је организовано наше демократско друштво. Огроман број лjudskih bića mora surađivati na ovaj начин ако žele živjeti zajedno kao društvo koje dobro функционира."

Izvor ilustracije: Freepik na Freepik.com

https://www.freepik.com/free-vector/plagiarism-copyright-illustration_10757631.htm#fromView=search&page=1&position=1&uuid=c19a24cb-eb4a-4bf5-a757-f81a0c6d12ab

Razotkrivanje

Prema collinsdictionary.com: "Ako razotkrijete široko rasprostranjeno uvjerenje, pokazujete da je lažno. Ako razotkrijete nešto čemu se naširoko dive, pokazujete da nije tako dobro kao što ljudi misle da jest." Sinonimi uključuju riječi kao što su raskrinkati, demistificirati, otkriti.

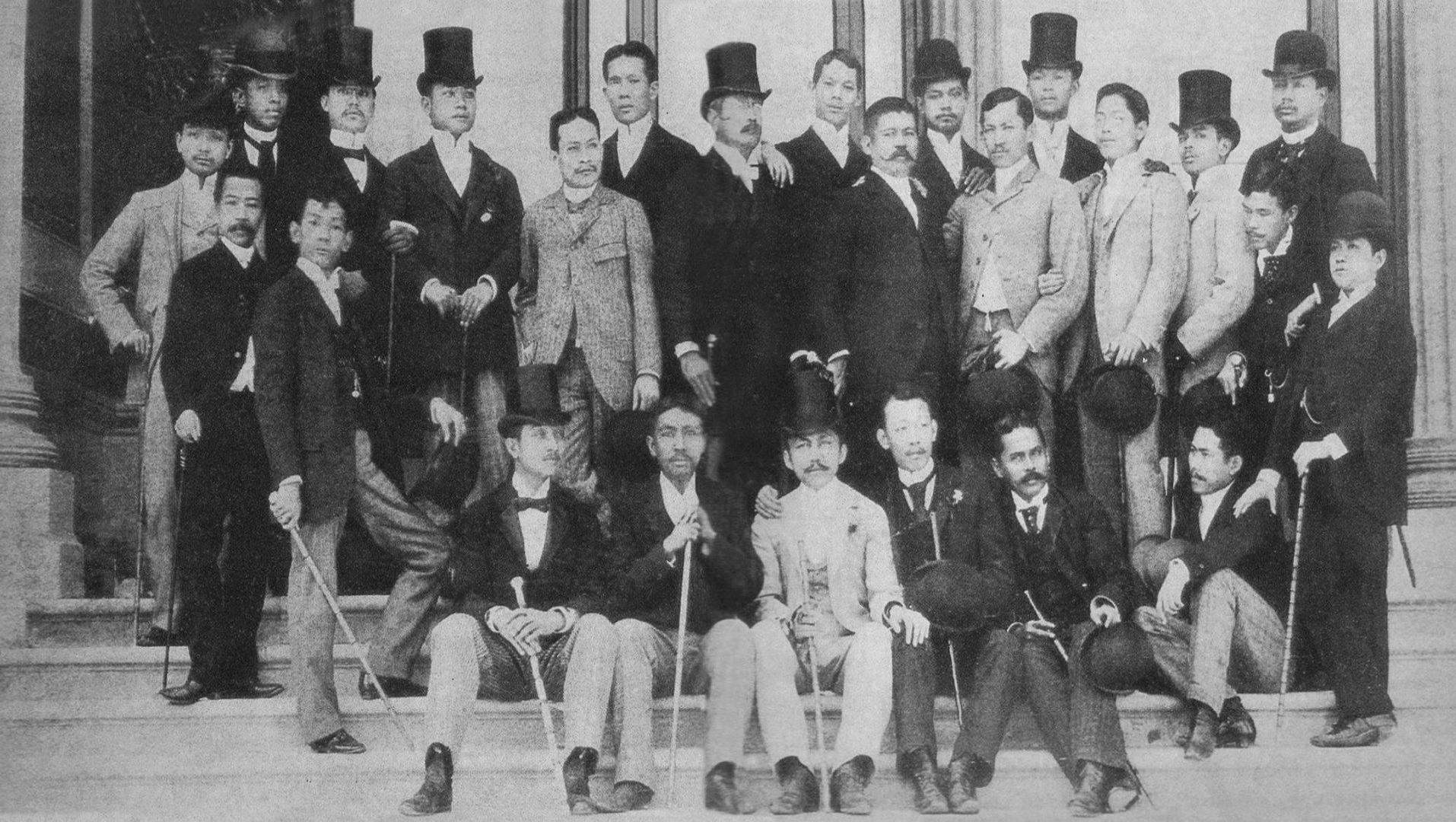
Od početka pandemije koronavirusa najopasniji su mitovi vezani uz zdravljie, kojih ima u izobilju. Bitno je razotkriti štetne zdravstvene mitove. Evo samo dva primjera s mayoclinic.org:

1. 5G mobilne mreže. Izbjegavanje izlaganja ili korištenja 5G mreža ne sprječava infekciju virusom COVID-19. Virusi ne mogu putovati radio valovima i mobilnim mrežama. Virus COVID-19 proširio se u mnogim zemljama koje nemaju 5G mobilne mreže.
2. Ivermektin. Ovaj lijek se koristi za liječenje ili prevenciju parazita kod životinja. Kod ljudi se specifične doze tableta ivermektina mogu koristiti za liječenje parazitskih crva. Međutim, ivermektin nije lijek za liječenje virusa. Nije odobrena upotreba ovog lijeka za liječenje ili prevenciju COVID-19. Uzimanje velikih doza ovog lijeka može uzrokovati ozbiljne štete. Ne smijete sami koristiti lijekove namijenjene životinjama.

Evo YouTube videozapisa o tome kako (što je potrebno) razotkriti mit pomoću tri elementa (činjenica, mit, zabluda): www.youtube.com/watch?v=6I37HD444al

'Priručnik za razotkrivanje' možete pročitati ovdje:

www.climatechangecommunication.org/wpcontent/uploads/2020/10/DebunkingHandbook2020.pdf

Propagandni pokret

Propagandni pokret (1872.-1892.) bio je prvi filipinski nacionalistički pokret. Vodila ga je filipinska viša klasa, uglavnom mladi muškarci, često mestici i kreoli čije su si obitelji mogle priuštiti da ih pošalju u Madrid i Barcelonu na studij na španjolskim sveučilištima. U ozračju slobodne Europe susreli su se s različitim političkim pokretima nadahnutim prosvjetiteljskom mišlju, pravima pojedinca i antiklerikalizmom pa su formirali Propagandni pokret. Organizirani u književne i kulturne svrhe, uključili su se u niz komunikacijskih akcija putem knjiga, letaka i novinskih članaka koji su pozivali na političke reforme.

Glavni cilj Propagandnog pokreta bio je stvaranje reformi na Filipinima, dok su specifični ciljevi bili predstavljanje Filipina, kao pokrajine Španjolske, u španjolskom parlamentu; sekularizacija župa; ozakonjenje jednakosti Španjolaca i Filipinaca; stvaranje javnog školskog sustava neovisnog o fratrima; ukidanje radne službe i prisilne prodaje domaćih proizvoda vladu; jamstvo osnovnih sloboda govora i udruživanja; i jednake mogućnosti za Filipince i Španjolce da uđu u državnu službu.

Nažalost, propagandni pokret nije uspio u svojoj težnji za reformama i kolonijalna vlada nije pristala ni na jedan od njegovih zahtjeva.

Pogledajte video predavanje na temu filipinskog propagandnog pokreta:
www.youtube.com/watch?v=W9UfpsjN99I

Izvor fotografije: Jesse Charlie, Sjevernokorejski posmrtni portret Kim Il-sunga CC0, Wikimedia Commons

Tekst: www.vox.com/2016/1/6/10724334/north-korea-history; www.bbc.com/news/world-asia-16336991

Obitelj Kim (kult ličnosti)

Svake večeri sjevernokorejske vijesti počinju pjesmom o mitskim osobinama vođe zemlje Kim Jong-ila i planini na kojoj je navodno rođen. U Sjevernoj Koreji reklamni panoi obično nisu oblijepljeni reklamama. Umjesto toga, vrlo često nose slike vođa zemlje (Kim Il-Sung, Kim Jong-Il, Kim Jong-Un) i sloganе o njima. Kim Il-Sung bio je utemeljitelj Sjeverne Koreje koji je vodio ovu komunističku državu od njenog osnivanja 1948. do svoje smrti 1994. Njegove slike pojavljuju se ne samo na jumbo plakatima, već i na zgradama, uredima i učionicama. Postoji više od 500 statua diljem Sjeverne Koreje podignutih njemu u čast. Portreti njega i njegovog sina vise u gotovo svakom sjevernokorejskom domu. Od građana se također često zahtijeva da na košuljama nose patriotske igle s njihovim likovima. Slike vođa su posvuda.

Propaganda idolizacije široko je rasprostranjena u obrazovnom kurikulumu s Kim Il-Sungovom ideologijom i postignućima koja potiču idolizaciju vođa i oblikuju stanovništvo u pristaše režima.

Jedan članak detaljno je ispitao navodne tvrdnje o današnjem vrhovnom vođi, Kim Jong Unu (neke od tih tvrdnji se uče u školama ili su objavljene u njegovoj biografiji), uključujući one da je rođen ispod duple duge, da je mogao voziti automobil u dobi od tri godine, da se utrkivao s izvršnim direktorom strane jahtaške tvrtke kada je imao samo devet godina ili da je napisao više od 1500 knjiga.

US

THEM

THE ESSENCE OF PROPAGANDA

Stereotypes are at the heart of all propaganda efforts.

Their purpose is to create the perception that our actions are always ethical and honorable, while those of our opponents are always unethical and dishonorable.

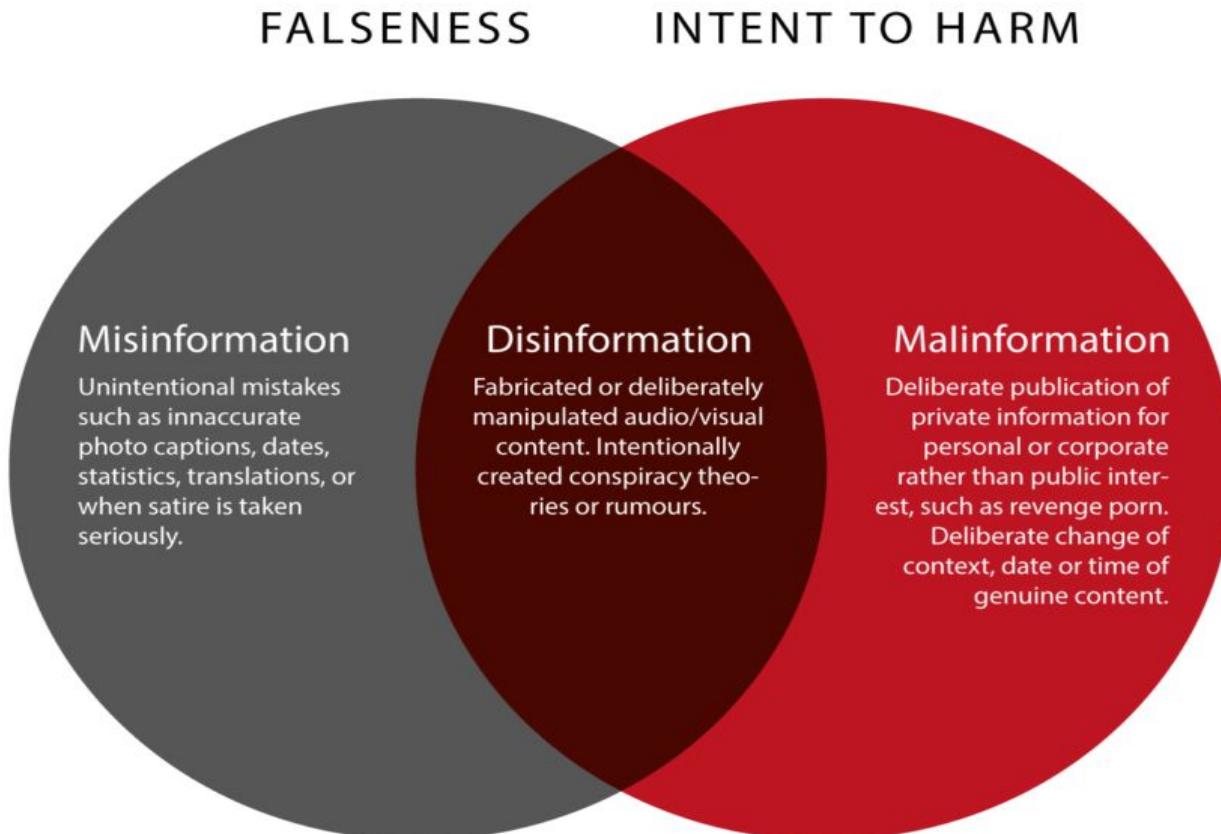
Govor mržnje i “drugi”

“Drugost je fenomen u kojem se neki pojedinci ili skupine definiraju i označavaju kao osobe koje se ne uklapaju u norme određene društvene skupine. To je učinak koji utječe na to kako ljudi percipiraju i tretiraju one koje smatraju dijelom unutarnje grupe naspram onih koje smatraju dijelom izvan grupe.” (www.verywellmind.com/what-is-othering-5084425)

Jezik mržnje i uvredljiv jezik, poznat kao cyber govor mržnje ili, jednostavno, cyber mržnja, često se objavljuje i kruži internetom. Neki od glavnih oblika govora mržnje su dehumanizacija, demonizacija, ocrnjivanje, huškanje, otrovne dezinformacije i stereotipi na temelju vjere, invaliditeta, rase i seksualne orientacije.

Milijuni Amerikanaca opetovano su bili neugodno iznenađeni kada je republikanski predsjednički kandidat, a kasnije i predsjednik Donald Trump, ne samo najavio svoj plan izgradnje zida duž granice Sjedinjenih Država i Meksika kako bi "kriminalce i silovatelje" držao izvan zemlje, nego je i zahtijevao zabranu imigrantima muslimanskog podrijetla (uključujući i sirijske izbjeglice) da uđu u Sjedinjene Države.

TYPES OF INFORMATION DISORDER

Izvor ilustracije: Claire Wardle & Hossein Derakshan, 2017

<https://medium.com/1st-draft/information-disorder-part-3-useful-graphics-2446c7dbb485>

Tekst: <https://commonslibrary.org/disinformation-and-7-common-forms-of-information-disorder/>

Informacijski poremećaj

U današnjem svijetu vrlo je lako stvarati, modificirati, proizvoditi i široko dijeliti različite poruke. Informacijsko okruženje zagađeno je na mnogo načina. Čak i ako su informacije same po sebi istinite, moglo bi se upotrijebiti izvan konteksta i pretvoriti u propagandno oružje.

Postoji mnogo različitih oblika dezinformacija, a neki od najčešćih su satira ili parodija, lažna veza ('mamac za klikove' - kada se naslovi i sadržaj ne podudaraju), obmanjujući sadržaj (rezanje fotografija, odabir određenih citata), lažni kontekst, obmanjujući sadržaj (phishing i smishing korištenjem poznatih imena, marki), manipulirani sadržaj, izmišljeni sadržaj (deepfakes).

Informacijski poremećaji obično se sastoje od tri elementa: agenta (podrijetlo), poruke (što? kako?) i tumača (recepција).

Just ignore it.
It's click-bait.

YOU'LL NEVER
BELIEVE WHAT
THIS WORM WAS
CAUGHT DOING!

Clickbait

S gledišta marketinškog stručnjaka, naslov ili sličan sadržaj koji trenutno privlači pažnju i potiče posjetitelje da otvore određeni link izgleda kao "ostvarenje sna". Međutim, ovaj se fenomen obično odnosi na praksu generiranja obmanjujućih (često senzacionalističkih), a ponekad čak i smiješnih naslova, zvanih clickbaits (mamci za klikove), koji se oslanjaju na pretjerivanje i izostavljanje najvažnijih informacija. Njihova jedina svrha je povećati promet na web stranici i na taj način povećati prihode od online oglašavanja. Zahvaljujući ljudskoj prirodi, obično uspiju.

Dobri (i obično uspješni) primjeri Clickbaita su naslovi koji obećavaju jednostavna rješenja, na primjer:

- Ovaj jednostavni životni trik uštedio mi je 10 000 dolara prošle godine
- Nisam jeo ništa osim mesa 3 mjeseca, a ovo se dogodilo mom tijelu
- Lijekovi protiv mamurluka za koje niste čuli (broj 10 djeluje svaki put!)

Ako se koriste ispravno (i s dobrom namjerom), mamci za klikove mogu skrenuti pozornost ljudi u pozitivnom smjeru kao što je, na primjer, podizanje svijesti o društvenom problemu ili nepravdi.

Izvor fotografije: Asadr1337, Wikimedia Commons

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:A_phenomena_in_linguistics,_Noam_chomsky.jpg

Tekst: www.dw.com/en/dissident-intellectual-noam-chomsky-at-90/a-46629642

Noam Chomsky

Najpoznatiji američki lingvist (a za neke i otac moderne lingvistike), Noam Chomsky, također je poznati politički aktivist i filozof. Godine 1988., zajedno s Edwardom S. Hermanom, napisao je knjigu "Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media" koja istražuje kako funkcioniraju korporativni masovni mediji.

Istražujući američke mainstream medije, otkrio je da naizgled neovisan i profesionalan tisak zapravo djeluje kao golemi propagandni stroj čija je glavna svrha služiti i promicati interese političkih i finansijskih elita koje ga kontroliraju i financiraju. Herman i Chomsky cijeli su proces nazvali "propagandni model".

Prema tom modelu, odnos medija i moći određen je s pet čimbenika ili 'filtera' kroz koje informacija mora proći kako bi našla svoje mjesto u medijima. Naravno, oni uvjek služe potrebama trenutnih finansijskih i političkih moćnika i nisu, prema Chomskom i Hermanu, rezultat neke teorije zavjere ili svjesnog planiranja, već rezultat složenih ekonomskih i političkih procesa. Tih pet filtera se zovu: Vlasništvo, Ovlaščavanje, Medijska elita, Flak, Zajednički neprijatelj.

Ovdje su objašnjeni: www.youtube.com/watch?v=34LGPIXvU5M&t=27s

Izvor fotografije: Gabi Rondon (2009), <https://flickr.com/photos/47869783@N00/3717053556>

Tekst: www.bbc.co.uk/programmes/b09bxkdm; www.pablopicasso.org/guernica.jsp

Guernica Pabla Picassa

1937.

Guernica Pabla Picassa, ogromna crno-bijela uljana slika iz 1937. vjerojatno je njegovo najvažnije političko umjetničko djelo. Naslikana je kao odgovor na bombardiranje njemačkog i talijanskog zrakoplovstva na drevni baskijski grad koji nosi isto ime, 26. travnja 1937. Bombardiranje je naredio general Francisco Franco tijekom Španjolskog građanskog rata.

Slika je napravljena za Parišku izložbu 1937. godine gdje je naišla na mješoviti prijem javnosti. Unatoč tome, postala je moćan simbol grozota rata za antiratne prosvjednike diljem svijeta (na primjer Vijetnamski rat). Čak je i sam Picasso izjavio da je slika bila propaganda koju je dodatno politizirao držeći se podalje od Španjolske sve do kraja Francova režima (i dosta nakon kraja Francova i njegova života) 1981. godine.

"Guernica prikazuje tragedije rata i patnje koje on nanosi pojedincima, posebice nedužnim civilima. Ovo djelo steklo je monumentalni status, postavši vječni podsjetnik na ratne tragedije, antiratni simbol i utjelovljenje mira... Dok je Picasso tijekom Drugog svjetskog rata živio u Parizu pod nacističkom okupacijom, jedan njemački časnik navodno ga je, nakon što je video fotografiju Guernice u svom stanu, upitao "Jeste li vi to napravili?", na što je Picasso odgovorio: "Ne, vi ste."

Izvor fotografije: World Economic Forum, Sikarin Thanachaiary, www.flickr.com/photos/worldeconomicforum/14062503408

Tekst: www.rappler.com/nation/robredo-lauds-maria-rezza-nobel-peace-prize/

Maria Ressa

Filipinsko-američka novinarka (rođena na Filipinima, školovana u SAD-u) koja je suosnovala internetsku stranicu s vijestima Rappler sa sjedištem u Manili, dobila je, zajedno s ruskim novinarom Dmitrijem Muratom, Nobelovu nagradu za mir 2021. za svoje "napore da zaštiti slobodu izražavanja, što je preduvjet za demokraciju i trajni mir". Maria Ressa postala je poznata po dizanju glasa protiv filipinske vlade, osobno izvještavajući o njezinoj propagandi na društvenim mrežama, korupciji i kršenju ljudskih prava.

Nobelova nagrada dodijeljena je Mariji Ressi za njezinu fokusiranu kritičku pažnju na kontroverznu, ubojitu kampanju predsjednika Dutertea protiv droge. Ona i Rappler dokumentirali su kako se društveni mediji koriste za širenje lažnih vijesti, uznemiravanje protivnika i manipuliranje javnim diskursom.

Prema njezinoj službenoj "Rapplerovoј" biografiji, "kao izvršna direktorica i predsjednica Rapplera, Maria je trpjela stalna politička maltretiranja i uhićenja od strane Duterteove vlade te bila prisiljena platiti jamčevinu deset puta kako bi ostala na slobodi." Optuživana je za prijevaru, utaju poreza, primanje novca od CIA-e, a 2020. proglašena je krivom za "cyber-klevetu".

Edward Snowden

“Permanent Record”, objavljena 17. rujna 2019., autobiografija je koju je napisao zviždač Edward Snowden, bivši računalni analitičar NSA (“Agencija za nacionalnu sigurnost”) ili “čovjek koji je riskirao sve kako bi razotkrio sustav masovnog nadzora američke vlade”.

Snowden je postao poznat 2013. kada je novinarima The Guardiana (Glenn Greenwald i Laura Poitras) u Hong Kongu odlučio odati visoko povjerljive detalje o tajnom programu prikupljanja informacija. Dokumenti koje je procurio Snowden pokazali su da YouTube, Facebook, Skype, Apple, Google, Microsoft, Yahoo, Dropbox itd. daju NSA-u izravan pristup sadržaju svojih korisnika. Količina prikupljenih obavještajnih podataka dosegla je više od 3 milijarde domaćih podataka u 2013., što samo pokazuje dubinu nadzornih programa koji su aktivni od 2007. Dodatno, curenje je pokazalo ulogu korporacija, vlada drugih zemalja i zakonodavaca u ozakonjivanju takvih nadzornih programa.

Snowden je otpušten, a potom ga je savezno tužilaštvo optužilo za špijunažu. Pobjegao je iz zemlje i Rusija mu je odobrila azil 2014., stalni boravak 2020., a državljanstvo 2022.

Pogledajte intervju s njim u kojem objašnjava svoje motive:

www.theguardian.com/world/2013/jun/09/edward-snowden-nsa-whistleblower-surveillance

Psychological Inoculation

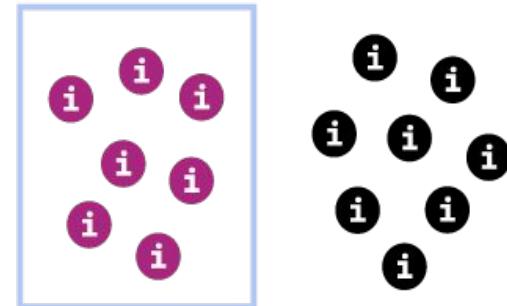
1. Introduce an emotional warning about misinformation.

2. Equip users to spot and refute the attack.

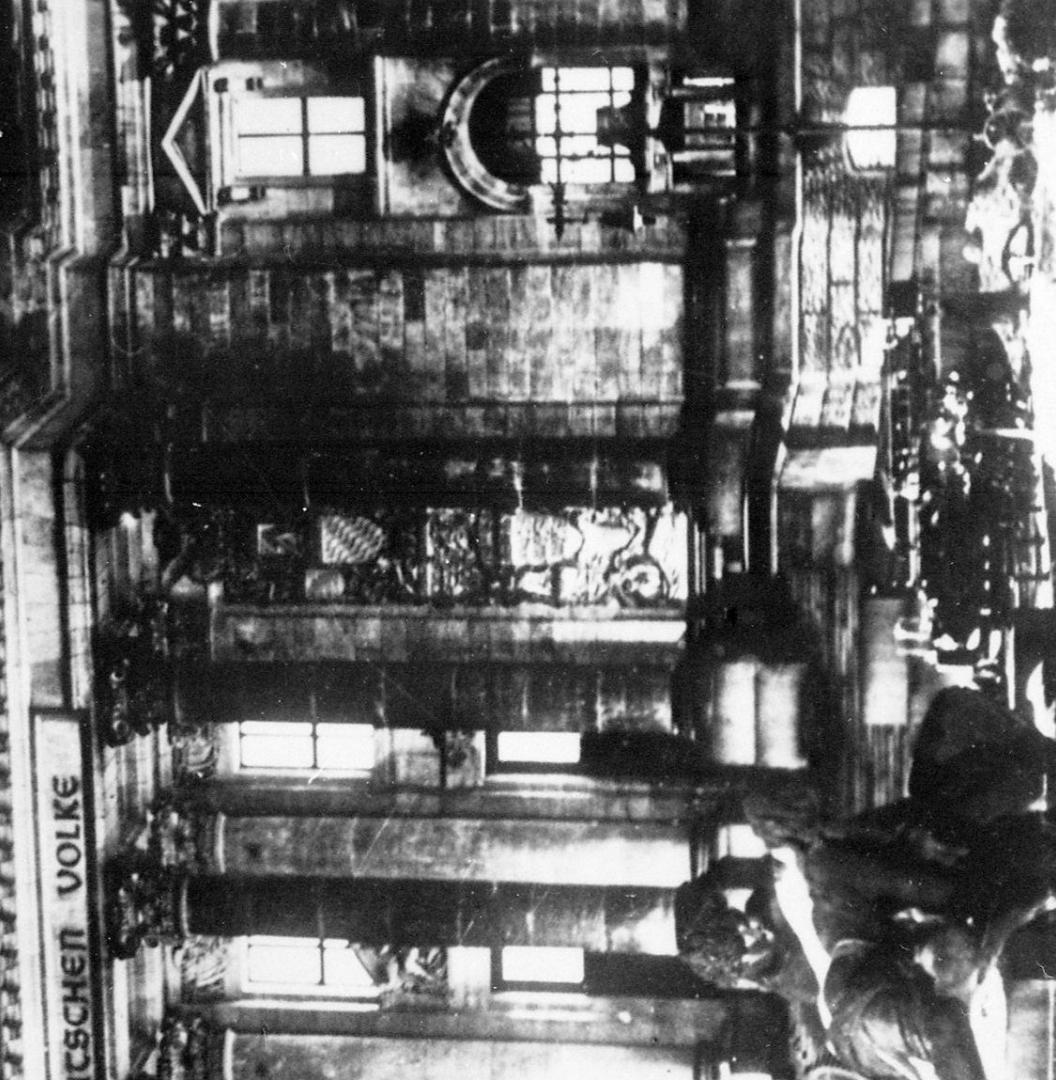
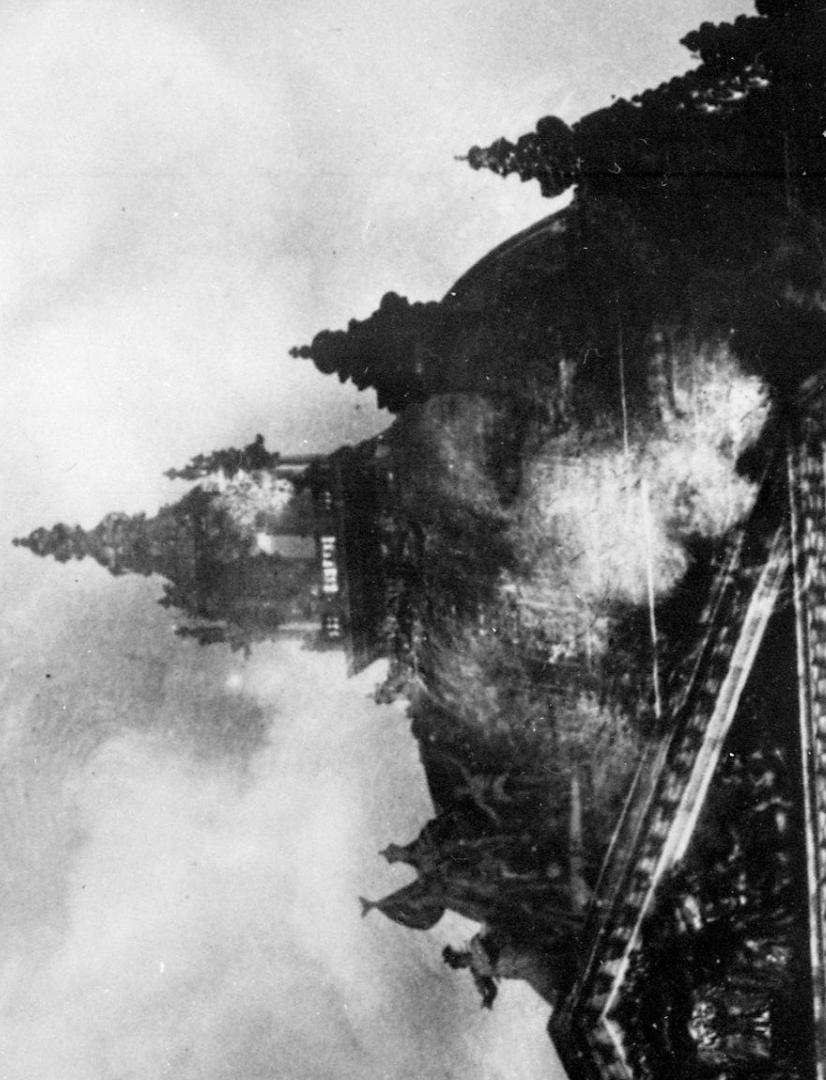
3. If misinfo appears again, users can identify it as misinfo.

Psihološka inokulacija

Psihološka inokulacija djeluje tako da pomaže ljudima u izgradnji "mentalnih antitijela" tako što ih nakratko izlaže oslabljenoj uvjerljivoj poruci i temeljito je opovrgava. Cilj je pomoći pojedincima da bolje prepoznaju i odupru se sličnim obmanjujućim porukama kada se s njima susretu u budućnosti.

Teorija koju je 1961. godine razvio socijalni psiholog William J. McGuire informira korisnike problematičnog sadržaja (lažne vijesti i dezinformacije na primjer) o tome kako ojačati svoje postojeće stavove i uvjerenja te se oduprijeti pokušajima uvjerenja. Koristio je analogiju s medicinskom inokulacijom (sinonim za cijepljenje i imunizaciju) kako bi ilustrirao teoriju. Naime, cijepljenjem naše tijelo izlažemo oslabljenom virusu, naše tijelo reagira stvaranjem antitijela, a kasnije, pri ponovnom izlaganju virusu, ta antitijela mogu pružiti zaštitu.

ITSCHEN VOLKE

Paljenje Reichstaga

U noći 27. veljače 1933. njemački parlament (Reichstag) je izgorio. Prolaznici su čuli zvuk razbijanja stakla, a ubrzo potom iz zgrade je buknuo plamen. Vatra je uništila pozlaćenu kupolu Reichstaga, kao i glavnu dvoranu, uzrokujući ogromnu štetu.

Policija je brzo uhitila nezaposlenog 24-godišnjeg nizozemskog radnika, Marinusa van der Lubbea, koji je navodno priznao da je podmetnuo požar. Kasnije mu je suđeno u Leipzigu i pogubljen je (odrubljena mu je glava) u siječnju 1934.

Nacistički su vođe iskoristile požar kako bi uspostavili svoju diktaturu okrivljujući za požar komuniste. Tvrđili su da je potreban hitan zakon kako bi se spriječio komunistički ustanak i uvjerili su predsjednika Paula von Hindenburga da dopusti donošenje Dekreta za zaštitu naroda i države koji je za izvanredna stanja sastavio 4. veljače istog mjeseca Hitlerov kabinet. Takozvani Dekret o požaru Reichstaga dopustio je režimu uhićenje i zatvaranje političkih protivnika bez optužbe, suzbijanje publikacija, raspушtanje političkih organizacija, zabranu javnih skupova i marševa.

Čak i danas, požar je predmet neprekidnih rasprava. Prema jednoj, sam Hitler i njegovi suradnici podmetnuli su paljevinu i kasnije doveli Nizozemca da preuzme krivnju kako bi mogli koristiti antikomunističku propagandu za postizanje svojih ciljeva.

PES S1-011123100
LOT 533202410 D 2020/03

Izvor fotografije: Samuel Regan-Asante na Unsplash-u

Tekst: www.idsociety.org/idsa-newsletter/april-17-2019/new-idsa-patient-fact-sheet-social-graphics-debunk-measles-vaccine-myths/ i
<https://time.com/5175704/andrew-wakefield-vaccine-autism/>

Mit o cjepivu i autizmu

Mit o cjepivu i autizmu jeziv je primjer lažne znanosti. Dana 28. veljače 2018. navršava se 20 godina od neslavnog članka objavljenog u prestižnom medicinskom časopisu *The Lancet*, u kojem je Andrew Wakefield, bivši britanski liječnik, lažno povezao MMR (ospice, zaušnjake i rubeolu) cjepivo s autizmom. Rad su na kraju povukli koautori i časopis. Wakefieldu su medicinske vlasti oduzele dozvolu za rad zbog njegove prijevare i "bezosjećajnog zanemarivanja" djece o kojoj je skrbio. Kao rezultat, britanske su obitelji doživjele više od 12.000 slučajeva ospica, stotine hospitalizacija - mnoge s ozbiljnim komplikacijama - i najmanje tri smrtna slučaja.

Unatoč tome što je opetovano razobličen, mit o autizmu i cjepivu traje do danas. Pojačali su ga britanski mediji tijekom njegovih ranih godina, kasnije uz potporu slavnih osoba, a nedavno i svjetskih društvenih medija. Wakefield je nastavio svoju nemilosrdnu osobnu kampanju, izlažući svoj kontroverzni film *Vaxxed*. Četverostruko povećanje broja slučajeva ospica u Europi i 35 smrtnih slučajeva povezanih s ospicama u 2017. – uglavnom zbog toga što se ljudi nisu cijepili – također odražava kako Wakefieldov strah od autizma cjepivom može izazvati odbijanje cjepiva što dovodi do iscrpljujućih i smrtonosnih slučajeva ospica.

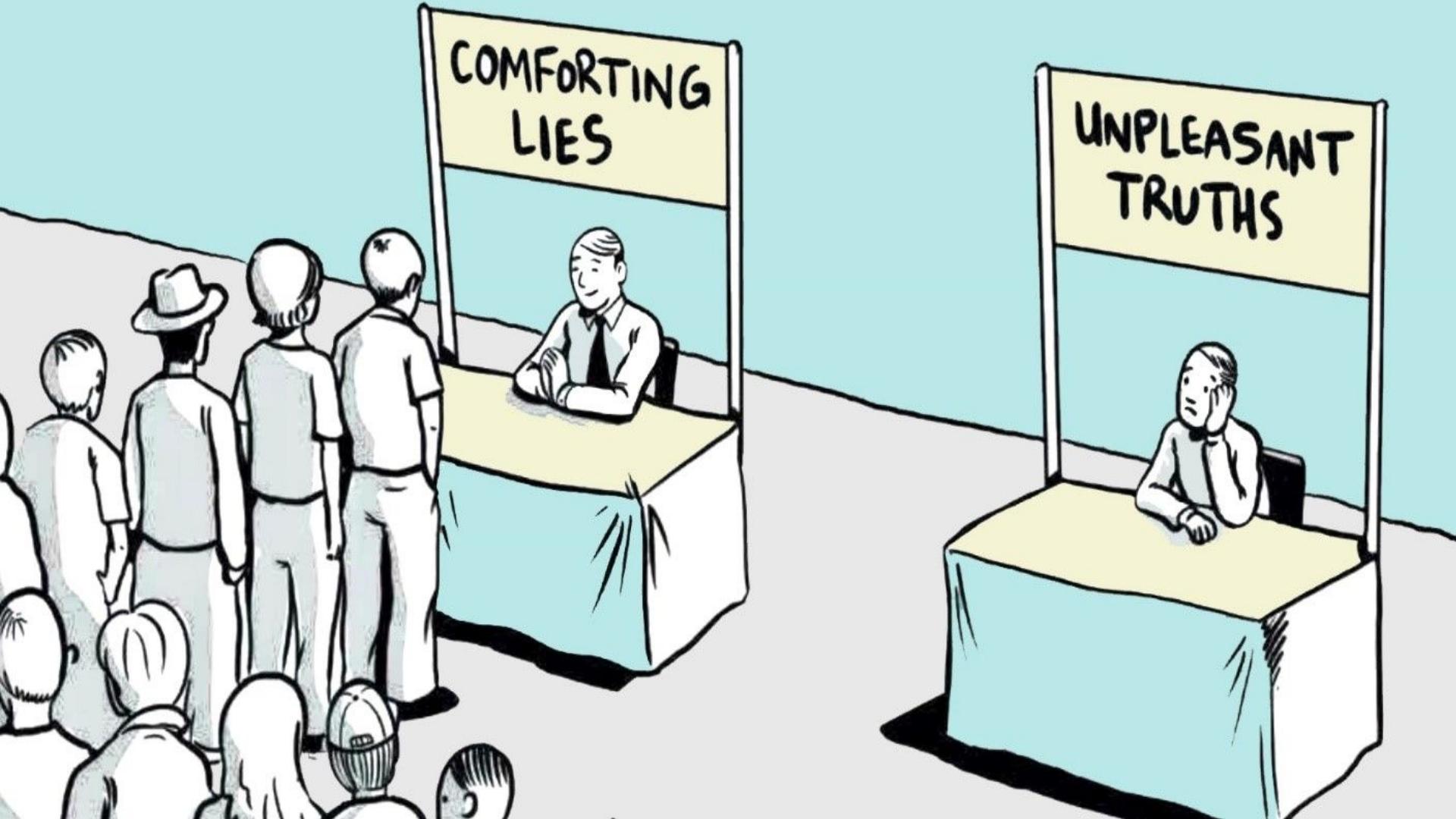
Izvor ilustracije: @storyset na Freepik.com

Tekst: www.marketgames.io/blog-posts/teaching-critical-thinking-with-technology i
www.forbes.com/sites/bernardmarr/2022/08/05/13-easy-steps-to-improve-your-critical-thinking-skills/?sh=72e2ff145ecd

Izgradnja kritičkog mišljenja

Kritičko mišljenje smatra se bitnom praksom medijske pismenosti i zaštite od dezinformacija i manipulacije propagandom. Evo nekoliko korisnih savjeta koji će vam pomoći da izoštrite svoje vještine kritičkog razmišljanja:

1. Uvijek pažljivo provjeravajte nove informacije.
2. Pogledajte odakle su informacije došle. Je li to pouzdan izvor? Koja je autorova motivacija?
3. Razmotrite više od jednog gledišta.
4. Vježbijte aktivno slušanje. Pokušajte slušati bez prosuđivanja – kritičko razmišljanje znači ostati otvorenog uma.
5. Prikupite dodatne informacije prema potrebi.
6. Postavljajte puno otvorenih pitanja. Znatiželja je ključna osobina kritičkih mislilaca.
7. Pronađite vlastite pouzdane izvore informacija (etablirane stranice s vijestima, neprofitne organizacije itd.).
8. Pokušajte ne dobivati svoje vijesti s društvenih mreža.
9. Naučite uočiti lažne vijesti i pristrane informacije.
10. Preispitajte vlastite predrasude i formirajte vlastita mišljenja - kritičko razmišljanje znači neovisno razmišljanje.
11. Nastavite raditi na svojim vještinama kritičkog razmišljanja. Postoje mnoge platforme za online učenje kao što su Udemy i Coursera za tečajeve o jačanju vještina kritičkog mišljenja, kao i tečajeve o specifičnim temama poput kognitivnih predrasuda.

COMFORTING
LIES

UNPLEASANT
TRUTHS

Sklonost potvrđivanju

Sklonost potvrđivanju može se definirati kao sklonost ljudi da traže, favoriziraju i pamte informacije koje podupiru ili potvrđuju njihova već postojeća uvjerenja dok u isto vrijeme ignoriraju i/ili diskreditiraju informacije koje to ne čine. Sva su ljudska bića sklona tome jer je to vrsta prečaca ili psihološke pogreške koju ljudi koriste pri prikupljanju i tumačenju informacija. Sklonost potvrđivanju štiti naše samopoštovanje jer se ljudi obično osjećaju dobro ako se nešto što su pretpostavili pokaže točnim. Neke od vrsta takvih potvrda su: pristrana pozornost, pristrana interpretacija i pristrano pamćenje.

Harvard Business Review predlaže: "Da biste izbjegli ovu zamku, odvojite malo vremena prije nego što donesete svoju odluku i zapitajte se što bi se dogodilo da ste napravili suprotan izbor. Prikupite podatke koji bi vam bili potrebni za obranu ovog suprotnog stajališta i usporedite ih s podacima koji su korišteni u prilog vašoj izvornoj odluci. Preispitajte svoju odluku u svjetlu većeg skupa podataka. Vaša perspektiva možda još uvijek nije potpuna, ali će biti mnogo uravnoteženija."

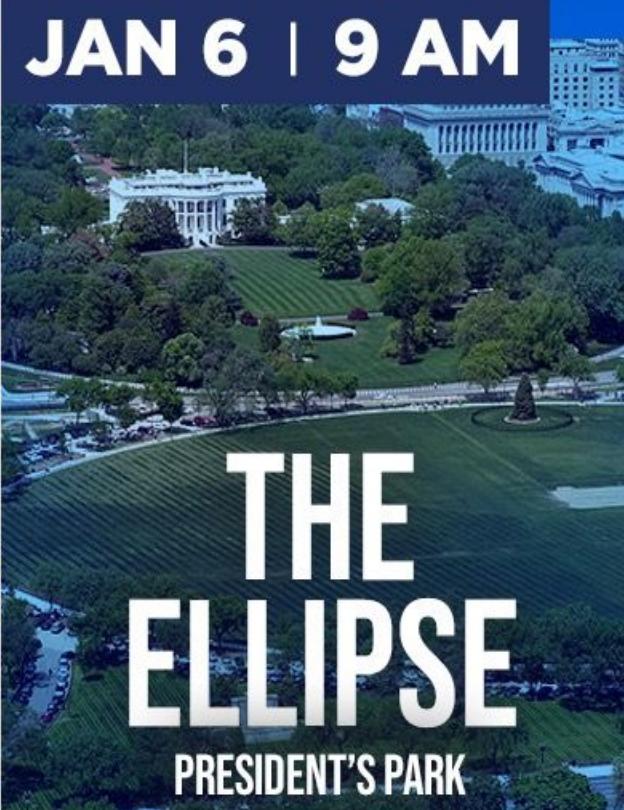
TRUMP WANTS TO SEE YOU IN DC

JAN 5 | 1 PM

FREEDOM
PLAZA

JAN 6 | 9 AM

THE
ELLIPSE
PRESIDENT'S PARK

JAN 6 | 1 PM

CAPITOL
BLDG
(NORTH EAST DR)

MARCHTOSAVEAMERICA.COM

BROOKS MERIWETHER

© NBC Washington's Shonali Stone and Photojournalist Brooks Meriwether.

Izvor fotografije: @ScottPresler Jan5th 2021, Twitter/X <https://twitter.com/ScottPresler/status/1346514289339883520>

Tekst: www.washingtonpost.com/politics/2021/02/10/when-did-jan-6-rally-become-march-capitol/

6. siječnja 2021. ili Neredi na Capitolu

3. studenog 2020. demokratski kandidat Joe Biden pobijedio je republikanskog predsjednika Donalda Trumpa. Biden je postao novi predsjednik Sjedinjenih Država. Prije, tijekom i nakon prebrojavanja glasova, Trump i drugi republikanci pokušali su poništiti izbore navodeći raširenu prijevaru glasača. Na kraju je izljev nasilja s ciljem da pokvari miran prijenos vlasti iznenadio sve.

Pristaše američkog predsjednika Donalda Trumpa okupile su se u Washingtonu 6. siječnja 2021. kako bi prosvjedovali protiv rezultata izbora i podržali Trumpov zahtjev da potpredsjednik Mike Pence i Kongres odbace pobjedu Joea Bidena. Planirani događaj na Ellipsi, nazvan skup "Spasimo Ameriku", također je ugostio govore predsjednika Trumpa i Rudyja Giulianija (bivšeg gradonačelnika New Yorka i Trumpovog odvjetnika). Demonstracije su kulminirale nereditima, a pristaše Trumpa (neki od njih pripadnici desničarskih milicija i ekstremističkih skupina bjelačke nadmoći) napali su Kapitol Sjedinjenih Država.

Za osiguranje zgrade Kapitola bilo je potrebno četiri sata. Nakon toga, osnovano je posebno povjerenstvo za istragu događaja, a više od 900 osoba je optuženo.

Ovdje možete pronaći sve tweetove Donalda Trumpa objavljene 6. siječnja 2021.:
www.presidency.ucsb.edu/documents/tweets-january-6-2021

STUDENTEN

ERIKOHO

SEID
PROPAGANDISTEN
DES
FÜHRERS

HOCH- u. FACHSCHUhlen BEKENNEN SICH AM 29. MÄRZ
zur DEUTSCHEN FREIHEITSBEWEGUNG

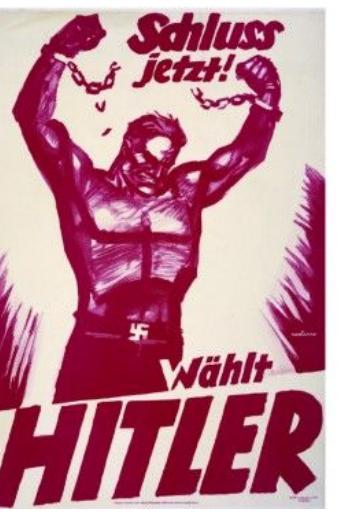
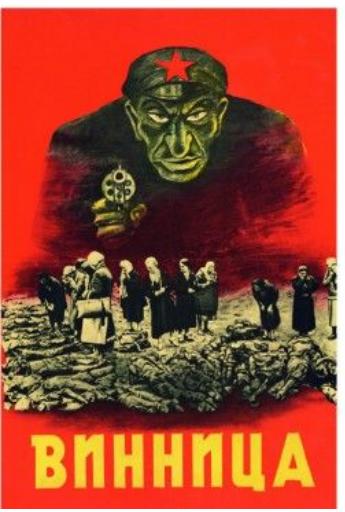
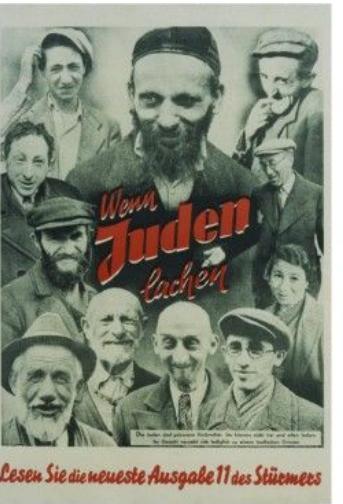
Fotografija/Tekst: "Students/Be the Führer's propagandist. Universities and colleges declare their support for the German freedom movement on March 2nd". <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/indoctrinating-youth>

Nacističko obrazovanje i indoktrinacija

Albert Einstein jednom je prilikom rekao: "Obrazovanje nije učenje činjenica, već vježbanje uma da razmišlja." Obrazovanje u nacističkoj Njemačkoj, nažalost, bilo je vođeno upravo suprotnim konceptom – onim indoktrinacije – koji, prema britannica.com, uči (nekoga) da u potpunosti prihvati ideje, mišljenja i uvjerenja određene skupine i da ne uzima u obzir druge ideje, mišljenja i uvjerenja.

Obrazovanje u Trećem Reichu služilo je indoktrinaciji učenika nacionalsocijalističkim svjetonazorom. Nacistički znanstvenici i edukatori veličali su nordijske i druge "arijske" rase, dok su Židove i druge takozvane 'inferiorne' narode označavali kao parazitske "bastardne rase" nesposobne za stvaranje kulture ili civilizacije... U učionici je nastava imala za cilj proizvesti rasno svjesne, poslušne, požrtvovne Nijemce koji bi bili spremni umrijeti za Führera i domovinu. Odanost Adolfu Hitleru bila je ključna komponenta obuke Hitlerove mladeži. Njemački adolescenti zakleli su se na vjernost Hitleru i obećali da će služiti naciji i njezinom vođi kao budući vojnici.

Organizacije mladih, poput Hitlerove mladeži i Saveza njemačkih djevojaka, služile su istoj svrsi.

Fotografije: Prvi red (treći i četvrti s lijeva) Muzeum Okregowe w Rzeszowie; (peti s lijeva) Courtesy of Randall Bytwerk. Drugi red (prvi s lijeva) Hoover Institution Archives; (četvrti s lijeva) Library of Congress; (peti s lijeva) Muzeum Okregowe w Rzeszowie.
<https://medium.com/memory-action/why-we-need-to-study-nazi-propaganda-69c7419b5a54>

Nacistički propagandni plakati

Nacistička stranka revolucionirala je ideološke poruke u Njemačkoj. Oni su se pobrinuli da svi Nijemci, ne samo oni koji su bili izravno uključeni u vojne aktivnosti, već i civili (i djeca i mladež) povjeruju u njihovu stvar. Osim ulaganja u nove tenkove, zrakoplove i podmornice, ljudi na domaćem bojištu bili su obilato hranjeni beskrajnom nacističkom propagandom kroz filmove, radio i bezbrojne plakate gdje god su se okrenuli. Nacističke inovativne pristupe propagandi i uvide u masovnu psihologiju danas nastavljaju primjenjivati mnogi, od populističkih političara do ekstremističkih organizacija.

"Nije li propaganda, kako je mi razumijemo, također oblik umjetnosti?" upitao je Joseph Goebbels, nacistički ministar propagande, u lipnju 1935. Nacisti su dizajnirali visokoumjetničke plakate koji su vrlo uspješno utjecali na mase. Angažirali su sve poznate umjetnike svoga vremena, od kojih su mnogi bili uvjereni pristaše nacizma, poput primjerice grafičara i arhitekta Ludwiga Hohlweina. Njegovi propagandni plakati bili su toliko uspješni da mu je dugi niz godina nakon rata bilo zabranjeno raditi. Estetski jezik plakata koristio je fotografске kolaže i jasna slova te prenosio jasne poruke privlačne ljudima.

I dugo nakon rata plakati su bili (i još uvijek jesu) predmet istraživanja i polemika. Izložba o nacističkoj umjetnosti plakata u muenchenskom Stadtmuseumu 2012. pod nazivom "Tipografija terora - plakati u Münchenu od 1933. do 1945. godine" izazvala je žestoke rasprave.